

Univerzita Karlova

Filozofická fakulta

Katedra pomocných věd historických a archivního studia

Bakalářská práce

Marek Linhart

**Úřady veřejné žaloby u mimořádných lidových soudů
s přihlédnutím na soudy Kutná Hora a Mladá Boleslav**

Public Prosecution Offices at Extraordinary People's Courts Taking Into Account the Courts
Kutná Hora and Mladá Boleslav

Praha 2020

Vedoucí práce: Mgr. Jan Dobeš, Ph.D.

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vypracoval samostatně, že jsem řádně citoval všechny použité prameny a literaturu a že práce nebyla využita v rámci jiného vysokoškolského studia či k získání jiného nebo stejného titulu.

V Praze

Marek Linhart

Poděkování:

Tímto děkuji svému vedoucímu práce Mgr. Janu Dobešovi, PhD. za odbornou pomoc při zpracování práce, trpělivost, ochotu a cenné rady. Mé poděkování patří též kolegům z I. oddělení SOA Praha za spolupráci.

Abstrakt (česky):

Tato bakalářská práce se zabývá činností mimořádných lidových soudů v Kutné Hoře a Mladé Boleslavi, zaměřuje se hlavně na činnost úřadu veřejné žaloby a veřejných žalobců jako takových u uvedených mimořádných lidových soudů. Věnuje se obecné charakteristice a specifickým rysům těchto mimořádných lidových soudů. Jejich vzniku, vývoji, organizaci a fungování s ohledem na aspekt lidovosti u těchto soudů v podobě soudců z lidu a jejich problematice. Poté se zaměří konkrétně na úřady veřejné žaloby – na jejich personální obsazení a tím spojené obtíže, např. v komunikaci s okresními národními výbory. Dále probírá problematiku fungování poválečné justice a to, jak se projevovala u tohoto úřadu, např. neustálými upravujícími výnosy Ministerstva spravedlnosti. Zaobírá se i navrhovanými tresty a tím, jak jejich výši a charakter určovala národnost. V neposlední řadě se zabývá jednotlivými typy písemností uložených v příslušných fondech.

Klíčová slova (česky):

Mimořádný lidový soud, Retribuce, Veřejný žalobce, Ministerstvo spravedlnosti, Okresní národní výbory, Soudci z lidu

Abstract (english):

This bachelor's thesis deals with the activities of extraordinary people's courts in Kutná Hora and Mladá Boleslav, focusing mainly on the activities of the Public Prosecutor's Office and public prosecutors as such in the above-mentioned extraordinary people's courts. It deals with the general characteristics and specific features of these extraordinary people's courts. Their origin, development, organization and functioning with regard to the aspect of popularity in these courts in the form of judges from the people and their issues. Then it will focus specifically on public prosecution offices - on their staffing and related difficulties, eg in communication with district national committees. It also discusses the issue of the functioning of post-war justice and how it manifested itself in this office, for example, the constant regulations of the Ministry of Justice. It also deals with the proposed penalties and how their amount and character were determined by nationality. Last but not least, it deals with individual types of documents stored in the relevant fonds.

Key Words (english):

Extraordinary People's Court, Retribution, Public Prosecutor, Ministry of Justice, District National Committees, Judges from the people

OBSAH

ÚVOD.....	7
1. VZNIK A VÝVOJ MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ	10
1.1 DOSAVADNÍ BĀDÁNÍ	10
1.2 VÝVOJ PŘEDCHÁZEJÍCÍ MIMOŘÁDNÝM LIDOVÝM SOUDŮM	12
1.3 RETRIBUČNÍ ZÁKONODÁRSTVÍ	15
1.4 VZNIK MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ	18
2 ORGANIZACE A FUNGOVÁNÍ MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ	20
2.1 ORGANIZACE A PŮSOBNOST MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ	20
2.2 FUNGOVÁNÍ MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ	22
2.3 UKONČENÍ PŮSOBNOSTI MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ	24
3 MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD V KUTNÉ HOŘE	27
3.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O MIMOŘÁDNÉM LIDOVÉM SOUDU V KUTNÉ HOŘE	27
3.2 PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ MIMOŘÁDNÉHO LIDOVÉHO SOUDU V KUTNÉ HOŘE	28
3.3 PRŮBĚH VYŠETŘOVÁNÍ A ŘÍZENÍ PŘED MIMOŘÁDNÝM LIDOVÝM SOUDEM V KUTNÉ HOŘE	30
4 ÚLOHA VEŘEJNÉHO ŽALOBCE PŮSOBÍCÍHO U MIMOŘÁDNÉHO LIDOVÉHO SOUDU V KUTNÉ HOŘE	34
5 MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD V MLADÉ BOLESLAVI.....	52
5.1 ZÁKLADNÍ INFORMACE O MIMOŘÁDNÉM LIDOVÉM SOUDU V MLADÉ BOLESLAVI.....	52
5.2 PERSONÁLNÍ OBSAZENÍ MIMOŘÁDNÉHO LIDOVÉHO SOUDU V MLADÉ BOLESLAVI	52
5.3 PRŮBĚH VYŠETŘOVÁNÍ A ŘÍZENÍ PŘED MIMOŘÁDNÝM LIDOVÝM SOUDEM V MLADÉ BOLESLAVI.....	53
5.4 ÚLOHA VEŘEJNÉHO ŽALOBCE PŮSOBÍCÍHO U MIMOŘÁDNÉHO LIDOVÉHO SOUDU V MLADÉ BOLESLAVI	54
ZÁVĚR.....	56
PRAMENY A LITERATURA	59
PRAMENY	59
ARCHIVNÍ FONDY	59
LITERATURA.....	61
SEZNAM TABULEK A GRAFŮ	64
PŘÍLOHY	65

ÚVOD

Tématem předkládané práce je Úřad veřejné žaloby u mimořádného lidového soudnictví se zaměřením na mimořádný lidový soud Kutná Hora a z menší části také Mladá Boleslav. Jedná se o téma, které se vztahuje k jednomu z významných a neopomenutelných období české historie, kdy po skončení 2. světové války docházelo k postihování těch, kteří spolupracovali s nacisty, popř. se dopustili jiných válečných zločinů v průběhu tohoto konfliktu, kterému se z hlediska ztrát na životech nevyrovná žádný jiný konflikt v historii. Snaha potrestat ty, kteří se na válečných zločinech podíleli, tak byla zcela na místě. Ačkoliv se jedná o téma, které je po odborné stránce velmi zajímavé, není tomuto jeho článku v literatuře věnována příliš velká pozornost. Téma mimořádných lidových soudů obecně je sice zpracováno více, jak bude naznačeno v následujících kapitolách, přesto je možné doplnit dosavadní poznání konkrétními příklady těchto dvou mimořádných lidových soudů, jež se mohou do určité míry lišit od pohledů prezentovaných jinými autory, kteří se problematikou mimořádného lidového soudnictví ve svých dílech zabývají.

Cílem předkládané práce je analyzovat vznik a vývoj, stejně jako fungování a následný zánik veřejné žaloby u mimořádných lidových soudů na území tehdejšího Československa se zaměřením primárně na mimořádný lidový soud Kutná Hora. Dalším cílem je popis fungování a činnosti úřadu veřejného žalobce, který při mimořádných lidových soudech působil, včetně problémů, se kterými se potýkal.

Za účelem naplnění stanovených cílů je práce rozdělena do celkem pěti kapitol. První kapitola se věnuje vzniku a vývoji mimořádných lidových soudů. Nejprve je pojednáno o vývoji, který jejich zformování předcházelo, následně je zařazen výklad o retribučním zákonodárství, které v této otázce hrálo stěžejní roli, a v neposlední řadě je věnován prostor samotnému vzniku mimořádných lidových soudů.

Druhá kapitola se zaměřuje na organizaci a fungování mimořádných lidových soudů na území Československa. Uzavírá ji pak otázka ukončení činnosti mimořádných lidových soudů. Tato kapitola vychází především z právní úpravy obsažené v dekretu č. 16/1945 Sb. Je koncipována jako obecná, informace zde uvedené lze tedy v zásadě vztáhnout na všechny mimořádné lidové soudy, které na československém území působily, pokud není výslovně

uvedeno něco jiného. Utváří však rámec celé práce, ve kterém pak bude možné zaměřit se na příklady konkrétních mimořádných lidových soudů.

Třetí kapitola je již věnována mimořádnému lidovému soudu v Kutné Hoře. Jedná se o mimořádný lidový soud, který vznikl v srpnu roku 1945, tedy spíše později oproti jiným mimořádným lidovým soudům na českém území. Spisy z mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře jsou v současné době uloženy ve Státním oblastním archivu v Praze. Archivní fond je částečně přístupný, nicméně prozatím k němu neexistuje inventář.¹ Z tohoto důvodu je práce s dobovými materiály, které se tématu týkají, poměrně náročným, ale řešitelným úkolem. Právě s některými materiály, které jsou k dispozici v archivu, bylo za účelem zpracování problematiky této kapitoly pracováno. Nicméně stěžejním zdrojem zůstane odborná literatura a archivní materiály budou využity spíše pro celkovou ilustraci fungování mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře. Na počátku této kapitoly jsou představeny základní informace o mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře, následně na ně navazuje pojednání o personálním obsazení tohoto soudního orgánu a poté je pozornost věnována činnosti mimořádného lidového soudu.

Čtvrtá kapitola popisuje podrobně fungování a agendy úřadu veřejné žaloby při mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře s ohledem na dochované spisy fondu. Ilustruje obsazování a vykonávání úřadu veřejného žalobce a poukazuje na problémy, se kterými se veřejní žalobci při mimořádných lidových soudech potýkali a staticky analyzuje jeho činnost.

V páté kapitole je pojednáno o mimořádném lidovém soudu v Mladé Boleslavi, jenž se v mnoha základních charakteristikách do značné míry podobá mimořádnému lidovému soudu v Kutné Hoře. Podobnost lze spatřovat jednak v regionu, ve kterém oba mimořádné lidové soudy působily (Mladá Boleslav i Kutná Hora se z dnešního pohledu nacházejí ve Středočeském kraji) oba mimořádné lidové soudy také vznikly až v srpnu roku 1945, tedy relativně pozdě. Mimořádný lidový soud v Mladé Boleslavi vznikl dne 10. srpna roku 1945, tedy jen pár dní před tím, než vznikl mimořádný lidový soud v Kutné hoře. Logicky jsou pak vzhledem k poloze měst dokumenty obou soudů uloženy ve Státním oblastním archivu v Praze. Podobně jako v předcházející kapitole jsou nejprve představeny základní charakteristiky mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi, dále je pojednáno o jeho personálním obsazení, následuje podkapitola

¹ Fond je v současné době zpracován a inventář by měl vyjít v nejbližší době. Věnovala se mu kol. JUDr. Daniela Němečková, PhD. V návaznosti na to se přistoupilo k inventarizacím fondů veřejných žalobců.

o průběhu řízení před mimořádným lidovým soudem v Mladé Boleslavi, a nakonec nechybí ani důležitá podkapitola věnována veřejnému žalobci.

Práce je zpracována za pomoci metody obsahové analýzy odborné literatury vztahující se k otázkám mimořádného lidového soudnictví na českém území, dále je zařazena metoda deskriptivní analýzy a metoda syntézy stejně jako metoda dedukce, na jejímž základě jsou formulovány vlastní závěry. Práce čerpá z odborné literatury, která je dostupná v odborných knihovnách v České republice, a z archivních fondů uložených ve Státním oblastním archivu v Praze. Součástí zpracování jsou i manipulační a pořádací práce u fondů veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu Kutná Hora a Mladá Boleslav.

1. VZNIK A VÝVOJ MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ

1.1 Dosavadní bádání

Poválečná léta a s nimi spojená otázka retribuční justice se řadí v české historiografii a české společnosti obecně mezi velmi oblíbená témata. Nejenom kvůli své kontroverznosti, ale i unikátnosti. Velký zájem o toto téma byl dokonce již v průběhu samotné retribuice, kdy se o něm zmiňuje sám tehdejší ministr spravedlnosti Prokop Drtina.² V rámci archivu, kde byly spisy veřejných žalobců u mimořádných lidových soudů uloženy, byly od druhé poloviny 60. let³ vydávány archivní pomůcky. Odborná literatura k tématu mimořádného lidového soudnictví ale začala vycházet relativně nedávno, prakticky až po přelomu tisíciletí. Vycházely mnohé odborné monografie věnované jednotlivým mimořádným lidovým soudům a jejich specifikům, například mimořádnému lidovému soudu v Chebu se věnoval Václav Jiřík,⁴ mimořádnému lidovému soudu v Českých Budějovicích se zaměřením na hrdelní tresty Jan Ciglbauer,⁵ retribučnímu soudnictví v souvislosti s ostravským mimořádným lidovým soudem v Ostravě Mečislav Borák,⁶ královéhradeckými mimořádnými lidovými soudy se zabývala Lucie Jarkovská,⁷ mimořádným lidovým soudem v Olomouci Jiří Grézl,⁸ zpracování se dočkaly také soudy v Liberci a Litoměřicích⁹ a mimořádný lidový soud v Mostě.¹⁰ Vzniklo také několik studií věnovaných osudům jednotlivých skupin lidí, kteří před retribučním soudnictvím stáli.¹¹ Jiné publikace se věnují i retribuici jako takové, a to včetně území Slovenska.¹² Nedávno vyšla také z činnosti I.

² DRTINA, Prokop, *O soudcovské nezávislosti, lidovém soudnictví a jiných časových otázkách československé justice*, Praha 1946 nebo TÝŽ, *Na soudu národa: tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a národního soudu*, Praha 1947.

³ Nedlouho poté co se dokumenty dostávaly v přejímkách do Státního archivu ze spisoven.

⁴ JIŘÍK, Václav, *Nedaleko od Norimberku: z dějin Mimořádného lidového soudu v Chebu v letech 1946 až 1948*, Cheb 2000.

⁵ CIGLBAUER, Jan, *Hrdelní případy mimořádného lidového soudu České Budějovice 1945-1948*, Praha 2018.

⁶ BORÁK, Mečislav, *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*, Šenov 1998.

⁷ JARKOVSKÁ, Lucie, *Odplata, či spravedlnost? Mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*, Praha 2008.

⁸ GRÉZL, Jiří, *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*, Šumperk 2007.

⁹ PORTMANN, Kateřina – SUCHÁ, Jitka – RADVANOVSKÝ, Zdeněk, *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945-1948*, Ústí nad Labem 2001.

¹⁰ RAPA VÁ, Ivana, *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*, Ústí nad Labem 2010.

¹¹ PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ Jiří, *Ženy na popravišti: Tresty smrti vykonané na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945-1948*, Cheb 2016; BORÁK, Mečislav (ed.), *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu. Židovská problematika a antisemitismus ve spisech mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948*, sborník příspěvků, Praha 2002.

¹² PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ Jiří, *Okupace, kolaborace, retribuice*, Praha 2010.

oddělení Státního oblastního archivu v Praze v rámci grantu publikace k fondu mimořádného lidového soudu Praha¹³, ke kterému vyšel zároveň i inventář.¹⁴ Tematika však zajímá nejen badatele z České republiky, ale i zahraniční vědce a veřejnost. Největší zásluhu v tomto ohledu má se svou publikací Benjamin Frommer, docent na katedře historie na univerzitě v Chicagu,¹⁵ jehož práce vyšla v roce 2010 také v českém překladu. Stranou pozornosti by neměla zůstat ani starší německá práce věnovaná pramenům k činnosti mimořádných lidových soudů zaměřeným vůči Němcům *Justiz im Dienste der Vergeltung*.¹⁶

Kromě těchto děl je stěžejní i příspěvek vydaný ve sborníku soudobých dějin od Kateřiny Kočové.¹⁷ Upozorňuje zde na specifika a politické zneužití komunistickou stranou tzv. druhé retribuice, tudíž s těžištěm v roce 1948, kdy velkolepé plány na zneužití československé justice nevyšly tak, jak by si je tehdejší režim přál. Květa Jechová pak vydala taktéž příspěvek věnovaný čistě problematice veřejné žaloby.¹⁸ Jedná se v něm především o problematice antisemitismu a jak se v této době projevoval, a skýtá v tomto ohledu náhled do funkce veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu v Praze. Badatelské zásluhy v oblasti retribuice patří také doktorce Kateřina Portmann působící na katedře historie na Technické univerzitě v Liberci. Kromě vlastních publikací¹⁹ zařizuje mnohé studentské práce zabývající se retribuční problematikou. V srpnu roku 2019 také zařídila seminář na TU Liberec z cyklu Česko-slovensko-polské vztahy, na téma Spravedlnost, nikoli pomsta? Potrestání válečných zločinců, kolaborantů a zrádců po 2. světové válce v Československu a Polsku.

Z hlediska pramenů jsou pro nás stěžejní retribuční dekry jako takové a fondy veřejných žalobců²⁰, které vznikly vedle fondů příslušných mimořádných lidových soudů.²¹ U fondu

¹³ ŠLOUF, Jakub – NĚMEČKOVÁ, Daniela a kol., *Mimořádný lidový soud v Praze (1945-1948)*, Praha 2020.

¹⁴ ŠLOUF, Jakub, Státní oblastní archiv Praha, *Mimořádný lidový soud Praha*. Inventář, Praha 2020.

¹⁵ FROMMER, Benjamin, *Národní očišťa: retribuice v poválečném Československu*, Praha 2010.

¹⁶ *Justiz im Dienste der Vergeltung. Erlebnisberichte und Dokumente über die Rechtsprechung der tschechoslowakischen Außerordentlichen Volksgerichte gegen Deutsche (1945-48)*, München 1962.

¹⁷ KOČOVÁ, Kateřina, Druhá retribuice. Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948. In: *Soudobé dějiny Praha*, Praha 2005, s. 586-625

¹⁸ JECHOVÁ, Květa, Deník žalobce jako přístupová cesta k porozumění fondu Mimořádného lidového soudu anebo jen oklika?. In: *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu; Židovská problematika a antisemitismus ve spisech Mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948* (Sborník příspěvků), Praha 2002, s. 106-110

¹⁹ Např. PORTMANN, Kateřina – KOČOVÁ, Kateřina, Mimořádné lidové soudy v prvním retribučním období a odsun osob považovaných za Němce. In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody: sborník z konference k 60. výročí konce druhé světové války*, Praha 2005 s. 302-309.

²⁰ V našem případě se jedná o fondy uložené v SOA Praha: Veřejný žalobce při mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře (1940) 1945-1948 (1994) (NAD 101), Veřejný žalobce při mimořádném lidovém soudu v Mladé Boleslavi (1911) 1945-1948 (1956) (NAD 1165).

veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu Kutná Hora bylo přistoupeno k inventarizaci a pořádacím pracím. Při pořádání byla snaha dodržet strukturu původce. Na začátek byly zařazeny registraturní pomůcky a jmenné indexy (ty byly digitalizovány) a poté presidiální spisy. Následovaly deníky v trestních věcech Lst a zpětné přiřazování náležejících formulářů hlášení. Nakonec byly zařazeny hlášení o nápadu a zprávy o hlavním přelíčení v podobě seznamů jdoucích za sebou podle neidentifikovatelné číselné řady a agenda Lnst pro všeobecné věci trestní. U těchto deníků proběhlo vlastní statistické šetření za účelem zjištění rozložení agendy úřadu veřejné žaloby. U fondu veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu Mladá Boleslav byla situace složitější a pořádací práce se teprve blíží ke konci. K některým z nich již vyšly i archivní pomůcky, například inventář fondu veřejného žalobce mimořádného lidového soudu v Mostě z roku 1964²² či v Litoměřicích z roku 1971.²³ Vypovídající hodnotu mají fondy jednotlivých mimořádných lidových soudů, pro které jsou fondy veřejných žalobců komplementárním pramenem. Důležité jsou také fondy Ministerstva vnitra²⁴ a Ministerstva spravedlnosti²⁵ a jejich jednotlivé instrukce a nařízení retribučním justičním úřadům. Dále lze pro studium úřadu veřejného žalobce při mimořádných lidových soudech využít i fondy příslušných státních zastupitelství²⁶ a krajských soudů²⁷. Specifikum tvoří fond Krajský soud trestní Praha. V něm byla zjištěna zajímavá konkordance na aktivitu mimořádného lidového soudu v Praze a s tím i na veřejnou žalobu u něj. Po ukončení retribuční číselnou řadu pro převzaté spisy soudu (Ls) a veřejného žalobce (Lst).²⁸

1.2 Vývoj předcházející mimořádným lidovým soudům

Prvopočátky mimořádného lidového soudnictví je možné datovat již do období, kdy v Evropě probíhala druhá světová válka. Konkrétně do roku 1941, kdy se prezident Edvard

²¹ SOA Praha, Mimořádný lidový soud Kutná Hora 1945-1948 (NAD 100) a Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav 1945-1948 (NAD 98).

²² JANOUŠEK, Pavel, Státní oblastní archiv Litoměřice, *Veřejný žalobce mimořádného lidového soudu Most*. Inventář, Litoměřice 1964.

²³ TÝŽ, Státní oblastní archiv Litoměřice, *Veřejný žalobce mimořádného lidového soudu Litoměřice*. Inventář, Litoměřice 1971.

²⁴ Národní archiv, fond Ministerstvo vnitra II, Praha (1936) 1945-1968 (NAD 850).

²⁵ Národní archiv, fond Ministerstvo spravedlnosti, Praha 1918-1953 (NAD 832).

²⁶ Státní oblastní archiv Praha, fond Státní zastupitelství Kutná Hora 1850-1949 (NAD 48) a fond Státní zastupitelství Mladá Boleslav 1850-1949 (NAD 14).

²⁷ Státní oblastní archiv Praha, fond Krajský soud Kutná Hora (1845) 1850-1949 (1951) (NAD 12) a fond Krajský soud Mladá Boleslav (1850) 1855 - 1949 (1950) (NAD 13).

²⁸ SOA Praha, fond Krajský soud trestní Praha 1850-1949. (NAD 45).

Beneš dočkal mezinárodního uznání ze strany spojeneckých mocností. V návaznosti na tuto událost začala československá exilová vláda opakovaně deklarovat skutečnost, že nacisté budou po válce hnáni k zodpovědnosti za činy, kterých se v průběhu konfliktu dopustili.

Dalším krokem směřujícím ke vzniku mimořádného lidového soudnictví byla Svatojakubská deklarace, která byla přijata v roce 1942. V tomto dokumentu bylo nejen ze strany československé vlády, ale také ze strany vlády dalších osmi států prohlášeno, že k hlavním cílům, které si vlády po skončení druhé světové války kladly, bude patřit právě potrestání válečných zločinců. Zásadní význam měl však především závazek jednotlivých států, který směřoval k potrestání nejen okupantů, ale rovněž vlastních občanů, kteří se podíleli na válečných zločinech a na samotné nacistické okupaci.²⁹

V tehdejší Československu začal být v důsledku těchto deklarací již v roce 1942 kladen ještě větší důraz na potrestání nacistických zločinů. Zejména v návaznosti na události, k nimž patřil atentát na Reinharda Heydricha, ke kterému došlo v květnu roku 1942 a následné vyhlazení obcí Lidice a Ležáky v červnu roku 1942. Tyto události měly zásadní význam, protože upozornily na závažnost zločinů, ke kterým v průběhu 2. světové války docházelo. Spolu s tím sílila i snaha potrestat viníky. Již 29. května roku 1942, tedy ještě v momentě, kdy ani nebylo jasné, kdo se skutečně dopustil atentátu na Heydricha, bylo na schůzi tehdejší československé exilové vlády přijato stanovisko vztahující se k perzekuci, která byla na území tehdejšího Protektorátu Čechy a Morava prováděna. V tomto stanovisku bylo jednak poukazováno na závažnost událostí, k nimž na území Protektorátu docházelo, vedle toho však bylo opět voláno po potrestání nacistických zločinců. Důraz byl přitom kladen i na to, aby se v budoucnu již podobné události nemohly opakovat.³⁰

Dalším významným bodem pak bylo předložení osnovy retribučního dekretu (viz následující kapitola), k němuž došlo v roce 1943. Tehdy byl prvotní návrh dekretu předložen členem exilové vlády Jaroslavem Stránským, jenž se stal po válce ministrem školství. Tento dekret je charakteristický tím, že jeho autoři se tehdy snažili pracovat výlučně se skutkovými podstatami, které již tehdejší právo znalo. Nebyly tedy zařazovány žádné nové skutkové podstaty,

²⁹ FROMMER, B. *Národní očista*, s. 102.

³⁰ NĚMEČEK, Jan – ŠTOVÍČEK, Ivan – NOVÁČKOVÁ, Helena – KUKLÍK, Jan – BÍLEK, Jan (ed.), *Zápisy ze schůzí československé vlády v Londýně*, Praha 2016, s. 351.

kteře by plně reflektovaly situaci druhé světové války,³¹ což je z hlediska přínosnosti návrhu možné hodnotit jako jeho velký nedostatek. Mnohá jednání, která před 2. světovou válkou byla vnímána jako beztrestná, bylo nyní nutné postihovat. Právě zákony a způsob života v Protektorátu z nich učinily trestný čin.

K prvotnímu návrhu byly postupně vznášeny připomínky. Například ze strany Politického výboru Státní rady bylo zaujato ke Stránského návrhu negativní stanovisko zejména proto, že měl retroaktivní charakter. Opomenout pak nelze ani připomínku vztahující se ke skutečnosti, že návrh rozlišoval nacistické zločince podle národnosti. Dalším nedostatkem, na který bylo poukazováno, byla snaha o potrestání vrcholných státních úředníků stejně jako členů protektorátní vlády včetně tehdejšího prezidenta Emila Háchy, se kterým předložený návrh počítal.³² Tyto myšlenky měly na jednu stranu v očích navrhovatele, ale i v očích veřejnosti své opodstatnění. Je však nutné si uvědomit, že mnohým osobám na těchto významných funkcích reálně nezbývalo nic jiného než postupovat tak, jak bylo požadováno ze strany nacistického Německa, tudíž jejich postihování bylo minimálně diskutabilní.

Situace se však koncem roku 1943 řešila intenzivně i na mezinárodní úrovni. Dne 30. října roku 1943 byla přijata tzv. Moskevská dohoda, kterou podepsaly USA a Velká Británie společně se Sovětským svazem. Všichni váleční zločinci měli být potrestáni. V případě osob, které se dopustily válečných zločinů, u kterých nebylo možno z hlediska místopisného přesně lokalizovat, kde k jednání došlo, měly být tyto postihovány na základě společného rozhodnutí spojeneckých vlád. Jak se pomalu blížil konec války, bylo jasné, že válečných zločinců je po celé Evropě skutečně nespočet a jejich postihování se patrně bude potýkat s určitými problémy.³³ Otázka postihu válečných zločinců byla řešena nejen v Československu, ale i v jiných zemích, neboť byla více než aktuální.

V rámci Československa však byla situace na konci roku 1943 taková, že předkladatel návrhu Jaroslav Stránský musel návrh v návaznosti na výtky, které k němu byly vzneseny, přepracovat. Politický výbor pak také na konci roku 1943 dostal za úkol zpracovat tzv. poradní zprávu. Práci na ní vedl Vladimír Klecanda, člen Státní rady Československé a mimo jiné i archivář v českém zemském archivu. Při zpracování poradní zprávy přitom probíhaly četné

³¹ JARKOVSKÁ, L., *Odplata, či spravedlnost?*, s. 13.

³² Tamtéž, s. 14.

³³ SMITH, Bradley F., *The American road to Nuremberg: the documentary record, 1944-1945*, Stanford 1982, s. 33.

diskuse, protože byla její finální verze nakonec přijata až 4. září roku 1944. Nedlouho poté již došlo také k přijetí nové verze retribučního dekretu, který byl ze strany vlády schválen dne 6. října roku 1944. S tím se pak pojily další obtíže. Původně bylo zamýšleno, že dekret bude reálně schválen až v momentě, kdy budou škody a zločiny, ke kterým na československém území docházelo, adekvátně vyhodnoceny. Jak je však zřejmé z dalšího vývoje, byl dekret nakonec přijat ještě v průběhu 2. světové války, kdy takové hodnocení bylo jednoznačně předčasné. Ani tehdy však nebylo možné ještě znění velkého dekretu považovat za finální. Po skončení 2. světové války byl mimo to v Košicích přijat tzv. Košický vládní program, jehož prostřednictvím bylo požadováno rovněž přísnější potrestání domácích zrádců stejně jako kolaborantů.³⁴ Další kroky směřující k přijetí retribučního zákonodárství byly realizovány až po jeho přijetí.

1.3 Retribuční zákonodárství

Základní idea retribučního zákonodárství přijímaného v Československu po skončení 2. světové války je založena primárně na myšlence kontinuity Československa. Dále také na snaze o potrestání válečných zločinců, které je ve své podstatě upřednostňováno před snahou o obnovení původních poměrů. Do oblasti retribučního zákonodárství je možné zařadit celkem tři různé dekry, které byly krátce po skončení 2. světové války přijaty. Jednalo se jednak o dekret č. 16/1945 Sb.,³⁵ o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, který je v literatuře často označován rovněž termínem „*velký retribuční dekret*“ a je možné jej označit za hlavní dokument retribuční justice. Druhým dekretem byl dekret č. 17/1945 Sb.,³⁶ o Národním soudu a třetí dekret pak nesl č. 138/1945 Sb.,³⁷ o trestání některých provinění proti národní cti, který je označován také jako „*malý retribuční dekret*.“³⁸ Pro tuto práci je stěžejní dekret č. 16/1945 Sb., kterému je proto věnována největší pozornost, zbývající dva jsou zmíněny pro doplnění.

³⁴ KUKLÍK, Jan, *Mýty a realita tzv. "Benešových dekretů": dekry prezidenta republiky 1940-1945*, Praha 2002, s. 214 a s. 372.

³⁵ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-16>

³⁶ Dekret prezidenta republiky č. 17/1945 Sb. o Národním soudu. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-17>

³⁷ Dekret prezidenta republiky č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti. *Zákony pro lidi – Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění* [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-138>

³⁸ VLČEK, Eduard, *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*, Brno 2004, s. 44.

Významným specifikem velkého retribučního dekretu je skutečnost, že nejprve byl přijat a vydán pod č. 6/1945 Sb.³⁹, a to 1. února 1945 československou exilovou vládou v Londýně. Následně byl opětovně publikován ve sbírce zákonů až po skončení 2. světové války již v Praze, a to pod č. 16/1945 Sb. Rozdíly mezi oběma verzemi jsou znatelné. Za nejvýznamnější odlišnost je třeba označit fakt, že v druhé verzi byly mezi osoby, které měly být dle dekretu postihovány, přidáni rovněž pachatelé, kteří se dopustili udavačství. Důvodem, proč byli do dekretu zařazeni i udavači, bylo, že exilová vláda se po svém návratu do Československa seznámila se skutečným stavem v zemi a mezi lidem a zjistila, že právě udavačství se velmi silně rozmohlo a nacismu tak bylo jeho prostřednictvím významným způsobem napomáháno.⁴⁰

Základní myšlenkou dekretu bylo, jak vyplývá již z jeho preambule, že retribuce na území tehdejšího Československa měla být jak přísná, tak i spravedlivá. Prostřednictvím ustanovení tohoto dekretu mělo především dojít k potrestání zločinů, které byly v době trvání ohrožení státu spáchány na československém lidu. Důležité je, že nemělo být rozlišováno na základě národnosti. Postihováni tak mohli být podle dekretu jak Češi, tak i občané jiné národnosti. První část dekretu vyjmenovávala celkem 11 zločinů, za které bylo možné jejich pachatele postihovat. Z hlediska systematiky byly tyto zločiny dále rozděleny do celkem čtyř kategorií. První kategorii tvořily zločiny proti státu, druhou kategorií zločiny proti osobám, třetí kategorie se sestávala ze zločinů proti majetku, již zmíněné udavačství pak tvořilo samostatnou čtvrtou kategorií zločinů, které měly být na základě dekretu postihovány.⁴¹

V návaznosti na jednotlivé trestné činy byly stanoveny různě vysoké tresty, typickým trestem bylo odnětí svobody. Ty nejzávažnější zločiny například proti státu bylo možné postihovat doživotím, popř. trestem smrti. Nicméně vedle toho odsouzený za kterékoliv jednání popsané ve velkém dekretu ztrácel občanskou čest. O občanskou čest bylo možné v návaznosti na rozsudek, který byl vyneseno, přijít buď na dobu určitou anebo na vždy. Ztráta občanské cti v sobě zahrnovala mimo jiné například ztrátu způsobilosti pro zastávání některých funkcí (například ve sdruženích, v obchodních společnostech), degradaci vojenských hodností, ztrátu vyznamenání, řádů anebo čestných odznaků. Jedinec také nemohl být redaktorem, vydavatelem ani vlastníkem

³⁹ *Úřední věstník československý*. Londýn: Prozatímní vláda Čs. republiky, 1945.

⁴⁰ BORÁK, M., *Spravedlnost podle dekretu*, s. 30.

⁴¹ JECH, Karel – KAPLAN Karel, *Dekrety prezidenta republiky 1940-1945: dokumenty*, Brno 2002, s. 237 a násl.

žádného periodika. Nesměl ani uveřejňovat žádné tiskoviny neperiodického charakteru. Se ztrátou občanské cti se pojila rovněž ztráta možnosti provozovat svobodné povolání.⁴²

Mezi zločiny proti státu patřily například členství v některých nacistických organizacích, nebo třeba propagace či podpora nacismu a fašismu. Dalším takovým zločinem, který dekret uváděl, byl také zločin veřejného schvalování nepřátelské vlády na území republiky a rozvracení v zahraničí působícího hnutí usilujícího o osvobození republiky.

Mezi zločiny proti osobám, které byly dekretem upraveny, pak lze zařadit například vraždu, zabití, nakládání s člověkem jako s otrokem, veřejné násilí apod. Speciálním zločinem upraveným dekretem bylo také nařízení nucené či povinné práce. Postihována byla rovněž spoluúčast (tehdejší terminologií se hovořilo o „spolupůsobení“) na takovém jednání. Dalším speciálně formulovaným zločinem proti osobám bylo třeba zavinění ztráty svobody obyvatele republiky.

Příkladem zločinů proti majetku, které byly dle dekretu postihovány, pak byl například zločin veřejného násilí spáchaný zlomyslným poškozením cizího majetku, zhárství či loupež. Veřejného násilí však bylo možné se dopustit také vpadnutím do cizí nemovitosti, s čímž bylo spojeno rovněž zhárství, loupež, zpronevěry. Za méně závažný trestný čin bylo pak označováno poškození cizího majetku, které nebylo zločinem, ale přečinem.

Samostatnou kapitolu tvořil zločin udavačství, za který mohl být postižen každý, kdo jiného v době zvýšeného nebezpečí pro stát udal, a to nezávisle na tom, zda se jednalo o udání pro reálnou anebo smyšlenou činnost. Při určování výše trestu u těchto zločinů bylo rozhodující, jaké důsledky mělo udání pro postiženého. Většina trestných činů byla přitom podobně jako v dnešní době klasifikována tak, že existovaly základní a kvalifikované skutkové podstaty. Pro kvalifikované skutkové podstaty svědčila například skutečnost, že v důsledku spáchání trestného činu došlo k újmě na zdraví anebo ke smrti poškozeného.⁴³ Např. pokud byl poškozený důsledkem udání popraven, přistupovalo se u udavačů k trestům smrti a většinou se nebraly ohledy na žádost o milost.⁴⁴

⁴² Tamtéž.

⁴³ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

⁴⁴ Např. případ Boženy Šiškové (viz s. 48), které nepomohla ani žádost o milost od jedné z jejích nedospělých dcer.

Dekret se také dále věnuje otázce vzniku a základním organizačním a funkčním otázkám lidových soudů, o kterých bude pojednáno v následujícím textu.

1.4 Vznik mimořádných lidových soudů

K 19. červenci 1945, kdy nabyl účinnosti tzv. velký dekret, který zřizoval mimořádné lidové soudy, mohly tyto soudy začít fungovat. Bylo stanoveno pravidlo, že o zločinech upravených v dekretu rozhodují výlučně mimořádné lidové soudy. Mimořádným lidovým soudům jsou pak v rámci dekretu věnována ustanovení § 21 - § 31.⁴⁵ Samotné otázky fungování mimořádných lidových soudů bude věnována následující kapitola, proto na ni zde v podrobnostech odkazujeme.

Ve vztahu ke vzniku mimořádných lidových soudů na území Československa je třeba ještě zmínit, že původně bylo počítáno se vznikem mimořádných lidových soudů, které měly působit pouze po dobu jednoho roku. Na tuto dobu byl totiž přijat samotný dekret č. 16/1945 sb., avšak následně došlo celkem dvakrát k jeho prodloužení. Možnost prodloužení období, po kterou měl být dekret účinný, byla v dekretu od počátku zohledněna. Realita byla taková, že v mnoha částech republiky mimořádné lidové soudy působily až do roku 1948. Mimořádné lidové soudy byly zřízeny ve všech krajích Československa, přičemž měly možnost zasedat v libovolném místě v rámci daného kraje, což bylo také důvodem, proč postupně vzniklo celkem 24 mimořádných lidových soudů rozmístěných po území české části republiky.⁴⁶

Reálně přitom mimořádné lidové soudy nevznikly ze dne na den, ale svou činnost zahajovaly postupně. Jako první tak začal fungovat mimořádný lidový soud v Brně (8. června 1945),⁴⁷ naopak jako poslední mimořádný lidový soud v Chebu (12. února 1946).⁴⁸ Obecně lze říct, že dříve začínaly reálně fungovat mimořádné lidové soudy ve vnitřní části republiky, neboť v pohraničí v tomto období ještě probíhal odsun Němců.

Mimořádné lidové soudy v těchto oblastech tak mohly začít fungovat až později, poté, co byly tyto otázky dořešeny. V pohraničí proto soudy začínaly obvykle fungovat až v průběhu září

⁴⁵ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

⁴⁶ BORÁK, M., *Spravedlnost podle dekretu*, s. 48.

⁴⁷ Zahájení činnosti mimořádného lidového soudu Brno Dostupné z: https://encyklopedie.brna.cz/home-mmb/?acc=profil_udalosti&load=2500

⁴⁸ JIŘÍK, V., *Nedaleko od Norimberku*, s. 14

1945. Konkrétně jak mimořádný lidový soud v Kutné Hoře, tak mimořádný lidový soud v Mladé Boleslavi, vznikly až v srpnu roku 1945, patří tedy i přes svou polohu v centrální části Čech spíše k těm později vzniklým.⁴⁹

⁴⁹ KAPLAN, Karel, *Pravda o Československu 1945-1948*, Praha 1990, s. 130 a násl.

2 ORGANIZACE A FUNGOVÁNÍ MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDŮ

2.1 Organizace a působnost mimořádných lidových soudů

Jak již bylo zmíněno, mimořádné lidové soudy byly zřízeny při krajských soudech na území celého Československa, a to v každém kraji. Celkem jich proto existovalo 24. I s ohledem na stav mnohých soudních budov a s ohledem na organizační potřeby však mohl každý mimořádný lidový soud zasedat prakticky na libovolném místě v obvodu daného krajského soudu. Mimořádné lidové soudy byly koncipovány jako stanné soudy. Hlavním cílem, kterého mělo být prostřednictvím mimořádných lidových soudů dosaženo, bylo zajištění rychlého rozhodování o válečných zločinech. Další významnou charakteristikou, která mimořádné lidové soudy definovala, byla skutečnost, že se jednalo o jednoinstanční soudnictví, jehož působnost nebyla obecná. Vztahovala se pouze na trestné činy, ke kterým došlo v letech 1938–1945, tedy v tzv. období nesvobody, tj. od 30. září 1938 do 4. května 1945.⁵⁰

Mimořádným lidovým soudům příslušelo soudit veškeré zločiny podle tzv. velkého dekretu. Pokud za ně odpovídala osoba, kterou bylo možné vymezit jako pachatele, spolupachatele, spoluviníka, účastníka či nadržovatele, popř. se jednalo o jinou osobu, která byla vymezena v § 2 odst. 3. Mimořádné lidové soudy však byly oprávněny tyto osoby soudit pouze za předpokladu, že to navrhl veřejný žalobce.⁵¹

Veřejný žalobce byl velmi důležitou osobou, která pracovala u mimořádných lidových soudů, neboť bez jeho návrhu nebylo možné nikoho před mimořádným lidovým soudem soudit. Veřejný žalobce byl jmenován tehdejší vládou, popř. ministrem spravedlnosti, který k tomu byl vládou zmocněn a byl po svém jmenování podřízen právě ministru spravedlnosti. Jmenován mohl být jednak z řad vybraných osob s odbornou způsobilostí v oblasti práva, neboť veřejným žalobcem se mohl stát prokurátor (obdoba dnešního státního zástupce). Jednak mohl být veřejným žalobcem člověk, který dosáhl a disponoval doktorátem z oboru práva. To znamená, že měl složené nejméně tři státní zkoušky v oboru práva (muselo se jednat minimálně o judičiální

⁵⁰ PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ Jiří. *Okupace, kolaborace, retribuice*, Praha 2010, s. 4.

⁵¹ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

státní zkoušku).⁵² Podmínkou také bylo, že tato osoba byla vedena na seznamu Okresního národního výboru, ze kterého byli veřejní žalobci jmenováni. Podléhali ministru spravedlnosti a nespádali do řádné soustavy státních zastupitelství. Veřejný žalobce byl vždy jmenován na určité přesně vymezené časové období. Úkolem veřejného žalobce bylo zjistit, jakých protiprávních jednání se měl obžalovaný dopustit, podat návrh, na jehož základě je zahájeno soudní řízení před mimořádným lidovým soudem, ale také vznášet návrhy v rámci hlavního líčení před tímto soudním orgánem. Stejně tak byl nadán oprávněním zastavit či přerušit trestní řízení v některých jeho fázích.⁵³

Zde je nutné zmínit, že působnost veřejného žalobce byla zásadní, neboť mnohdy se od ní odvíjelo oprávnění mimořádného lidového soudu rozhodovat o konkrétním trestném činu. V jiných případech (pokud veřejný žalobce návrh nepodal) neměl zločin sice zůstat bez postihu, nicméně bylo nutné jej řešit před obecnými soudy. V souvislosti s vymezením působnosti mimořádných lidových soudů ve vztahu k obecným soudům, které na území Československa pochopitelně také fungovaly a věnovaly se řešení trestné činnosti, lze konstatovat, že obě instituce spolu úzce spolupracovaly. Myšlenka mimořádných lidových soudů tak, jak byla koncipována ve velkém dekretu, však byla založena na přesvědčení, že do kompetence obecných soudů spadaly pouze ty případy dekretem vymezených zločinů, u kterých nebyl zřejmý pachatelův úmysl a jejichž dokazování (tj. obstarávání a provádění důkazů před soudem) si mělo vyžádat delší čas. Ostatní případy měly být právě za účelem dosažení co nejrychlejšího řešení souzeny mimořádnými lidovými soudy. V tehdejší době byl velký důraz kladen zejména na rychlost potrestání pachatelů válečných zločinů, což se do organizace a působnosti mimořádného lidového soudnictví velmi intenzivně promítalo. Z toho také plynulo pravidlo, že trestné činy vymezené ve velkém dekretu, které byly spáchány v průběhu 2. světové války, měly zásadně řešit mimořádné lidové soudy. Obecné řádné soudy je měly řešit jen ve skutečně výjimečných případech.

Realita však byla mnohdy jiná již proto, že veřejní žalobci často návrh na projednání konkrétní věci před mimořádným lidovým soudem nepodali, ačkoliv by to dle mínění širší veřejnosti bylo v daném případě žádoucí a relevantní.⁵⁴ Veřejní žalobci k tomu však měli mnohá odůvodnění. Trestní nalézací komise národních výborů často nespolupracovaly s úřadem veřejné

⁵² Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

⁵³ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

⁵⁴ JECH, K. – KAPLAN K., *Dekrety*, s. 244.

žaloby, ba naopak práci veřejným žalobcům přidělávaly. Tuto skutečnost reflektuje jak fond, tak i publikace tehdejšího ministra spravedlnosti JUDr. Prokopa Drtiny.⁵⁵ Často se tedy stávalo, že hlášení o nápadu v procesu nedoputovalo dál než k podání. Bylo to pro nicotnost, nedostatek nebo úplnou absenci důkazů, popř. pro nepřislušnost, kdy se věc předávala řádnému soudu nebo spadala pod tzv. malý dekret.⁵⁶

Z hlediska personální organizace je důležitá skutečnost, že senáty působící u mimořádných lidových soudů byly pětičlenné. Předsedou mimořádného lidového soudu musel být vždy profesionální soudce, nicméně ostatní členové senátu byli voleni z lidu. To znamená, že zatímco profesionální soudce byl osobou s právnickým vzděláním, zkušenostmi v oblasti soudnictví, jenž byl k výkonu funkce soudce jmenován prezidentem, který tak učinil na návrh československé vlády, v případě „*soudců z lidu*“ byla situace jiná. Tito lidé byli sice rovněž určitým způsobem vybíráni k výkonu funkce, byli jmenováni vládou, nicméně vybíráni z řad laiků, a to ze seznamů, které vládě za tímto účelem předkládaly místně příslušné národní výbory. Zastávat tuto funkci se bralo jako občanská povinnost a její porušení mohlo být postiženo pokutou nebo dokonce vězením. I přesto se však často stávalo, že se tito soudcové z lidu nedostavovali k jednání, a tím zdržovali retribuční proces. Soudce profesionál měl zajistit, aby byl celý proces veden v souladu s právem, neboť soudci z lidu obvykle neměli dostatečné právní znalosti. Za zmínku však stojí, že bylo žádané, aby mezi soudci z lidu zasedali například i lidé, kteří se za 2. světové války účastnili odboje stejně jako třeba ti, kteří byli vězněni v koncentračních táborech. Opomenout pak nelze i politickou stránku organizace činnosti mimořádných lidových soudů. Důvod, proč byli z celkem pěti soudců čtyři z lidu, byl, že každá z tehdejších významných politických stran měla zájem na tom, aby mohla mít u každého senátu jednoho svého soudce z lidu.⁵⁷

2.2 Fungování mimořádných lidových soudů

Vlastní fungování mimořádných lidových soudů kladlo velký důraz na rychlost a efektivitu řešení. Žádné řízení vedené před mimořádným lidovým soudem nesmělo trvat déle

⁵⁵ DRTINA, P., *O soudcovské nezávislosti*.

⁵⁶ V takovýchto případech o výši trestu rozhodovaly komise okresních národních výborů, které podléhaly ministerstvu vnitra, což mělo důsledky v podobě politizování rozhodnutí.

⁵⁷ JARKOVSKÁ, L., *Odplata*, s. 19.

než tři dny.⁵⁸ Pokud se věc nepodařilo rozhodnout v průběhu tří dnů, byla následně předávána obecným řádným soudům. Zde je tedy opět zřejmá interakce mezi mimořádnými lidovými soudy a obecnými soudy. Každé jednání před mimořádným lidovým soudem bylo vedeno ústně a bylo veřejné.

Porada soudců byla neveřejná a s ohledem na krátký čas, který byl pro řízení před tímto orgánem vymezen, byl standardně rozsudek vyhlášen ihned po ukončení této porady. Na poradě soudců se běžně o vině nebo nevině obžalovaného hlasovalo tak, že nejprve hlasoval nejstarší soudce z lidu, následně se postupovalo směrem k nejmladšímu soudci z lidu a na samotný závěr vyjádřil svůj hlas soudce profesionál.

Proti rozsudku nebylo možné se odvolat, neboť řízení před mimořádnými lidovými soudy bylo jednoinstanční. Nebylo také možné uplatnit ani žádné jiné řádné opravné prostředky. Jedinou možností, jak se vyhnout trestu, byla žádost o milost, která ovšem neměla odkladný účinek. Pro jedince, kteří byli obžalováni a souzeni před mimořádným lidovým soudem, stejně jako pro obviněné souzené před obecnými řádnými soudy platilo, že měli právo na obhájce, který jim mohl být přidělen. Za zmínku pak stojí i fakt, že za účelem rychlého řešení se tresty smrti, které byly ukládány, vykonávaly do dvou hodin od vynesení rozsudku. Odsouzený však měl možnost si požádat o odložení výkonu trestu smrti, ale pouze o jednu další hodinu. Do kompetence soudů patřilo rovněž rozhodnutí o tom, zda má být v konkrétním případě poprava veřejná anebo neveřejná. Veřejné popravy se typicky aplikovaly v případech pachatelů, kteří byli veřejně známí, popř. se dopustili výrazně surového a zavrženého jednání. U těchto poprav bylo možné lhůtu pro vykonání trestu prodloužit více než u neveřejných poprav, ale maximálně na dobu 24 hodin od vynesení rozsudku (toto opatření mělo patrně za cíl zajistit, aby veřejnost měla možnost na popravu přijít, pokud o to měla zájem). Vedle toho byla lhůta 24 hodin stanovena také pro případy, kdy byl někdo k výkonu trestu smrti odsouzen ve své nepřítomnosti. V takovém případě jej nejprve bylo potřeba zajistit pro účely výkonu trestu a až pak bylo možné přistoupit k samotné popravě.⁵⁹

Výše uvedený postup fungování vedl k tomu, že na českém území bylo v letech 1945–1947 podáno celkem 241 845 trestních oznámení vztahujících se právě k válečným zločinům spáchaným za 2. světové války. V návaznosti na tento počet trestních oznámení bylo pak podáno

⁵⁸ Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

⁵⁹ JARKOVSKÁ, L., *Odplata*, s. 19-20.

celkem 30 412 žalob, z čehož část případů (celkem se jednalo o 4 592 případů) bylo dále předáno obecným soudům. V jiných případech došlo z různých důvodů k zastavení trestního stíhání, takže lze shrnout, že na celém českém území došlo k odsouzení 22 087 obžalovaných osob. Dalších 9 132 osob bylo před mimořádnými lidovými soudy osvobozeno.⁶⁰

Skutečnost, že ve vztahu k počtu podaných oznámení bylo možné identifikovat poměrně malý podíl těch, které se dostaly k mimořádným lidovým soudům, je možné na základě informací ze zápisů některých veřejných žalobců odůvodnit tím, že mnohá trestní oznámení byla podána velmi vágně a bez důkazů, nebylo tudíž možné věc adekvátně prošetřit. Někdy se však také uvádí, že veřejní žalobci byli v některých případech při výkonu své funkce poměrně laxní, což mohlo být příčinou tak malého počtu věcí projednaných před mimořádnými soudy.⁶¹

Z hlediska již několikrát zmiňovaného vztahu mezi řízením před mimořádnými lidovými soudy a řízením před obecnými soudy je dále důležité zmínit fakt, že pokud mimořádný lidový soud vynesl nad konkrétní osobou osvobozující rozsudek, neznamenalo to automaticky překážku „*rei iudicata*.“ To znamená, že tuto osobu bylo navzdory skutečnosti, že již jednou byla osvobozena, následně možné soudit před obecnými soudy. Bylo však nezbytné, aby žaloba byla podána nejpozději do tří měsíců ode dne, kdy byl před mimořádným lidovým soudem vynesena osvobozující rozsudek.⁶²

V době fungování mimořádných lidových soudů došlo sice k významnému omezení mnohých procesních práv obviněných v trestním řízení, jež by se z dnešního pohledu mohlo jevit jako zcela nepřijatelné, tehdy však tato rozhodnutí odpovídala situaci, která na českém území nastala, a společnost a doba si takovýto zásah žádaly.

2.3 Ukončení působnosti mimořádných lidových soudů

Mimořádné lidové soudy byly od samotného počátku koncipovány jako dočasný právní institut. Proces ukončování jejich činnosti však nebyl zcela jednoduchý. K ukončení činnosti

⁶⁰ BORÁK, M., *Spravedlnost*, s. 23. Další statistiky se v přesných číselných údajích rozcházejí.

⁶¹ KOUTEK, Ondřej - DRTINA Prokop. *Osud československého demokrata*, Praha 2011, s. 203.

⁶² Dekret prezidenta republiky č. 16/1945 Sb.

mimořádných lidových soudů vše směřovalo již v roce 1947.⁶³ Na konci dubna tohoto roku byli vyzváni všichni veřejní žalobci, kteří u mimořádných lidových soudů působili stejně jako všichni přednostové mimořádných lidových soudů na českém území, aby podali Ministerstvu spravedlnosti úhrnnou konečnou zprávu o tom, jakých výsledků se mimořádným lidovým soudům podařilo dosáhnout. Stejně tak bylo zjišťováno, jak se osvědčila spolupráce profesionálních soudců působících na mimořádných lidových soudech se soudci z lidu. V návaznosti na informace, které se tímto postupem podařilo získat, byla již 20. května roku 1947 podávána zpráva o výsledku retribuční, která byla určena Národnímu shromáždění.⁶⁴

Nicméně k tomuto termínu nebyla retribuce před mimořádnými lidovými soudy v žádném případě skutečně ukončena. Realita byla taková, že prostřednictvím zákona č. 33/1948 Sb.,⁶⁵ došlo ke dni 25. března roku 1948 k opětovnému obnovení retribučního dekretu. Společně s ním byla přijata také nová nařízení, jimiž bylo upraveno mimořádné lidové soudnictví. Významný vliv měl únorový převrat a následující přebrání moci komunistickou stranou. Provedení retribuční označila nová vláda za nedůslednou, což bylo důvodem, proč byla účinnost dekretu obnovena. V prvním retribučním období 1945-1947 totiž čtyři soudci z lidu měli zastupovat čtyři strany Národní fronty. Jednalo se o Komunistickou stranu Československa, Československou stranu sociálně demokratickou, Československou stranu národně socialistickou a Československou stranu lidovou.⁶⁶ O obsazování těchto pozic ze seznamů národních výborů velmi stála každá strana, která chtěla rozšířit svůj vliv. Např. 12. října 1945 upozorňuje přednosta mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře na to, že z návrhů na soudce z lidu byli vybráni jen komunisté bez vědomí ostatních stran a řádného projednání na Okresním národním výboru.⁶⁷ V důsledku toho jsou následně jmenováni soudci z lidu i za další politické strany⁶⁸ a dokonce nestraníci za Svaz osvobozených politických vězňů.⁶⁹ Politizace retribuční byla také důsledkem personálního obsazení rezortů ministra vnitra (Václav Nosek – KSČ) a ministra spravedlnosti (Prokop Drtina – ČSNS). Právě největší rozpory ohledně retribuční panovaly mezi komunisty a národními

⁶³ Lidové soudy fungovaly do 4. května 1947, poté byly nedořešené případy předány státním zastupitelstvím působícím u řádných soudů.

⁶⁴ DRTINA, P., *Na soudu národa*, s. 11.

⁶⁵ Zákon, jímž se obnovuje účinnost retribučního dekretu a nařízení o lidovém soudnictví a mění některá jejich ustanovení, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1948-33> [online] [cit. 31. 01. 2020].

⁶⁶ NĚMEČKOVÁ, Daniela, *Laický prvek ve spisech mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi*. Právněhistorické studie 2, Praha 2015, s. 242 [online] [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: https://karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=90590.

⁶⁷ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 37/45.

⁶⁸ Tamtéž, Pres 43/45 a Pres 48/45.

⁶⁹ Tamtéž, Pres 52/45.

socialisty.⁷⁰ V tom se dá vidět důvod mnohdy nepovedené spolupráce veřejného žalobce s národními výbory.

Nedůsledně provedená retribuce byla totiž ze strany tehdejšího režimu označována také za jednu z hlavních příčin vládní krize, která se v Československu rozmohla. To byl další argument pro obnovení retribuce, který byl sdělován lidu. Cílem tohoto počínu byla především snaha o absolutní ovládnutí společnosti a retribuce byla jedním z nástrojů, který k tomu měl napomoci. Mimořádné lidové soudy tudíž na českém území působily až do konce roku 1948.⁷¹

Některé běžně soudily ještě k 31. prosinci 1948. V této souvislosti je vhodné zmínit některá statistická data. Celkem totiž bylo odsouzeno od 2. dubna 1948 do 31. prosince 1948 v českých zemích 1 391 Čechů a Slováků a 902 Němců. Na Slovensku 511 Čechů a Slováků a 242 Němců. Snaha zneužít obnovenou retribuci k třídnímu boji do jisté míry selhala, o revizi retribuce například nebyla publikována jediná oficiální zpráva. Přesto se vyskytly případy zmanipulovaných trestních řízení, vedených v rozporu s trestním řádem. Důkazní řízení se provádělo nedůsledně anebo zcela účelově. To ostatně vyplývá i z rehabilitace provedené v 90. letech. „*Po neúspěšném obnovení retribuce však komunistický režim přistoupil k přípravě vlastního represivního zákonodárství, zejména zákona č. 231/1948 Sb. o ochraně lidově demokratické republiky a ke zřízení Státního soudu.*“⁷²

Obnovená retribuce a spolu s tím i činnost mimořádných lidových soudů na českém území však splnila další úlohu, která byla pro tehdejší režim velmi důležitá. Ve své podstatě totiž připravila soudnictví na českém území na další vývoj, který byl založen na politických procesech, k nimž docházelo v 50. letech 20. století.⁷³

⁷⁰ Tímto problémem se podrobněji zabývá KOČOVÁ, K., *Druhá retribuce*. In Soudobé dějiny Praha: Ústav pro soudobé dějiny Akademie věd České republiky Praha, 2005, s. 586-625

⁷¹ PEJČOCH, I. – PLACHÝ J., *Okupace*, s. 188.

⁷² KUKLÍK, Jan. *Před 72 lety vznikly lidové soudy. Vynesly stovky trestů smrti a doživotí*. IDnes.cz 2017 [online] [cit. 31. 01. 2020] Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/vojenstvi/retribucni-dekrety-16-benes-benes-dekrete.A170619_122448_vojenstvi_kuz

⁷³ Tamtéž.

3 MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD V KUTNÉ HOŘE

3.1 Základní informace o mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře

Důvodem, proč bylo právě město Kutná Hora zvoleno jako jedno ze sídel mimořádných lidových soudů, bylo, že zde v té době sídlil krajský soud.⁷⁴ Tím byla do značné míry zajištěna možnost mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře vykonávat činnost přímo v prostorách krajského soudu, což bylo také uvedeno do praxe. Ačkoliv se většina zasedání mimořádného lidového soudu v Kutné hoře skutečně konala v prostorách krajského soudu, nelze opomenout ani fakt, že byly využívány i budovy některých okresních soudů v regionu (např. v Kolíně, Havlíčkově Brodu nebo v Čáslavi).⁷⁵ Ke vzniku mimořádného lidového soudu v Kutné hoře došlo až 16. srpna 1945 a 14. srpna 1945 byli jmenováni jak soudci profesionálové, tak soudci z lidu a i veřejní žalobci.⁷⁶ Přípravy však byly prováděny prakticky ihned po skončení 2. světové války. Dne 22. května 1945 byla jmenována vyšetřovací komise Okresním národním výborem v Kutné Hoře.⁷⁷ V návaznosti na to pak došlo dne 13. června roku 1945 k tomu, že předseda krajského soudu obdržel od státního zastupitelství dopis, ve kterém byl žádán, aby vybral osoby, které by mohly vykonávat funkci přednosty mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře a rovněž funkce náměstků a také veřejných žalobců.⁷⁸ Stejně tak byl předseda krajského soudu požádán o seznam osob, které by mohly plnit úlohu soudců z lidu. Zde se však vyskytl problém, neboť Kutná Hora se po skončení 2. světové války potýkala s významným nedostatkem právníků, kteří by mohli plnit funkce odborných pracovníků (přednostové, náměstci, ale třeba i předsedové senátů, kterými museli být právníci). Bylo tak nutné zajistit, aby se na rozhodování některých případů podíleli i odborníci z jiných okolních měst (je třeba brát v úvahu, že tehdejší dopravní možnosti a rychlost byly zcela jiné než v dnešní době, a tudíž se při rychlosti jednání jednalo o významnější problém). Přestože ke vzniku mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře došlo již v srpnu roku 1945,⁷⁹ reálně byla jeho činnost zahájena až 3. září roku 1945 (podobně jako

⁷⁴ Nařízení sídla mimořádného lidového soudu u krajských soudů bylo právně zakotveno v dekretu č. 16/1945 Sb., § 22 odst. 4

⁷⁵ Např. SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 182/46.

⁷⁶ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 3/45.

⁷⁷ KAMENÁŘ, Jan, *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*, Praha 2013, s. 36. Bakalářská práce. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130098669> [online] [cit. 31. 01. 2020]

⁷⁸ KAMENÁŘ, J., *Kutná Hora*, s. 36.

⁷⁹ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 3/45.

u celé řady dalších mimořádných lidových soudů, které na českém území působily).⁸⁰ 8. září 1945 složili soudci z lidu u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře svůj slib,⁸¹ stejně tak i většina veřejných žalobců⁸² a mohli se tak pustit do práce na řešení jednotlivých případů.⁸³ Mnozí soudci z lidu se nedostavili, a tak jejich jmenovací dekrety se nám zachovaly. (viz příloha č. 1)

3.2 Personální obsazení mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře

Mimořádný lidový soud v Kutné Hoře se dlouhodobě potýkal s nedostatkem odborného personálu, na který si stěžuje při povolávání dosud uvolněných osob: “...scházejí do původního stavu 50 % soudců i zaměstnanců.”⁸⁴ Přednosta mimořádného lidového soudu si stěžuje i na neaktivitu venkovských soudců z povolání a veřejných žalobců.⁸⁵ Nedostatek personálního aparátu v justičním systému byl však patrný v celé zemi. Přesto se podařilo za pomoci profesionálů z okolních měst a okresů mimořádný lidový soud v Kutné Hoře adekvátně personálně obsadit, což umožnilo jeho další fungování. Nakonec na mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře působilo mezi lety 1945–1947 celkem 14 soudců z povolání, 30 veřejných žalobců a spolu s nimi pak také 263 soudců z lidu.⁸⁶ Vyšetřovací komise, která byla pro tento soud jmenována ještě před jeho vznikem, byla čtyřčlenná. Působili v ní jednak soudní rada Václav Houfek, dále pak soudní rada Dr. Ladislav Bednařík společně se soudci Janem Mejtkem a Dr. Jindřichem Nedošinským. Přednostou mimořádného lidového soudu se stal Jaroslav Zvěřina.⁸⁷ Vzhledem k tomu, že retribuce měla být původně ukončena v roce 1947, ale následně byla v roce 1948 opětovně obnovena, došlo několikrát ke změně přednosta. Po obnovení mimořádných lidových soudů v roce 1948 se přednostou stal nejprve JUDr. Josef Čvančar, následně jej však vystřídal JUDr. Prokop Dufek.⁸⁸ Na samotném konci retribučního období se ještě zmiňuje jméno

⁸⁰ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 68/46. a SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 26/3/46.

⁸¹ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 7/45.

⁸² SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 6/3/45.

⁸³ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 5, Ls 1/45.

⁸⁴ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 15/46.

⁸⁵ Tamtéž, Pres 8/46.

⁸⁶ Tamtéž, kart. 1-4.

⁸⁷ Tamtéž, kart. 1, Pres 3/45.

⁸⁸ Tento přednosta okresního soudu v Kutné Hoře byl jmenován jako soudce z povolání k MLS Kutná Hora již 9. července 1946. SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 237/46.

JUDr. Heřmana Volfa, který je prvně zmiňován jako soudce během května 1948.⁸⁹ Patrně však funkci přednosta mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře zastával jen skutečně krátce.

Vedle profesionálních soudců, kterých bylo poměrně málo, a soudců z lidu, kterých bylo o poznání více, bylo pak nutné, aby s ohledem na nastavení postupů u mimořádných lidových soudů působících na českém území, působily u mimořádných lidových soudů i další osoby. Mezi ně patřili například vykonavatelé hrdelních trestů a rovněž jejich pomocníci. Vykonavatelem, který působil u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře, byl František Škramovský.⁹⁰ Ve všech obdobích fungování mimořádných lidových soudů u nich působily také osoby, které plnily úlohu veřejných žalobců. Těch bylo vždy několik, neboť jen jeden veřejný žalobce by rozhodně nestačil s ohledem na počet případů, které mimořádné lidové soudy tehdy projednávaly. Mezi nimi byl jeden mimořádný žalobce vždy vedoucím veřejným žalobcem. Veřejnými žalobci, kteří působili v letech 1945–1948 u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře byli například původně státní zástupci Ladislav Jung a Karel Boháč, JUDr. Ladislav Duchoň, který působil jako soudce, JUDr. Josef Sixta, který rovněž původně působil u krajského soudu v Kutné Hoře.⁹¹ Setkat se však lze i s případy advokátů, kteří byli do této funkce ustanoveni. Advokátem ve funkci veřejného žalobce byl například JUDr. Bohumil Havel anebo JUDr. Josef Bondy.⁹² Na pozici veřejného žalobce bývali jmenováni především lidé z oboru práva, často se však tyto jednotlivé právnické profese do značné míry lišily. Z tohoto důvodu mohlo být plnění úkolů veřejného žalobce poměrně nezvyklé a obtížné. Tímto by se také daly zdůvodnit mnohé obtíže, s nimiž se tehdejší veřejní žalobci, stejně jako samotné mimořádné lidové soudy potýkali.

Takzvaní soudci z lidu tvořili nejpočetnější skupinu všech osob, které se na činnosti mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře podíleli, i přesto jich vzhledem ke komplikacím byl nedostatek.⁹³ Jeho přednosta Jaroslav Zvěřina kladl důraz na to, aby se jednalo převážně o jedince, kteří žili v Kutné Hoře.⁹⁴ Hlavním důvodem byla potřeba, aby soudce z lidu byl kdykoliv k dispozici, což se v rámci jednoho města dalo daleko snáze zajistit. Mnozí soudci z lidu ale měli tendenci ke svým funkcím přistupovat málo odpovědně. Často se k soudu vůbec nedostavovali, neustále se z něj omlouvali apod. Organizaci soudní činnosti tak rozhodně

⁸⁹ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 4, Přehled hlavních přelíčení

⁹⁰ Tamtéž, kart. 1, Pres 24/45.

⁹¹ Tamtéž, Pres 3/45.

⁹² Tamtéž, Pres 3/45.

⁹³ Tamtéž, Pres 226/46.

⁹⁴ Tamtéž, Pres 201/46.

neprospívali. Z hlediska profesí z archivního materiálu vyplývá, že se ve funkci soudce z lidu vystříдалa skutečně různorodá skupina osob. Vyskytovaly se zde například profese jako lékaři či úředníci. Stejně tak nebylo neobvyklé, že jako soudci z lidu působili například řemeslníci z řad truhlářů, instalatérů a dalších profesí. Výkony mimořádných lidových soudů byly velmi neustálené, některé procesy se potýkaly s většími či menšími problémy. Zejména právní názory laických soudců se díky zcela odlišným vzděláním, zkušenostem a znalostem mohly v mnoha aspektech lišit. V návaznosti na vlastní schopnosti a dovednosti člověka se mohla lišit i schopnost vůbec porozumět předmětu hlavního líčení, o jaký delikt a výši závažnosti se vlastně jedná. Mnohdy tak docházelo k tomu, že se soudci z lidu rozhodovali spíše na základě emocí než na základě skutečných důkazů.⁹⁵ O samotném průběhu řízení před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře ovšem pojednává následující kapitola.

3.3 Průběh vyšetřování a řízení před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře

Reálně byly první případy před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře projednávány 20. září 1945, tedy dvanáct dní poté, co soudci složili přísahu. Prvním procesem, jímž se mimořádný lidový soud v Kutné Hoře zabýval, byl proces s Karlem Svobodou (viz příloha č. 4), který pocházel z obce Malín. Ten byl souzen pro udavačství a psaní příspěvků do časopisu *Árijský Boj*. Udával pro gestapo v Kolíně a zavinil tak smrt 7 osob. Byl odsouzen k trestu smrti, který byl proveden ještě toho dne.⁹⁶

Případů, které byly následně před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře projednávány, však byla celá řada. Dohromady se podařilo identifikovat 870 případů. Z celkového počtu pak bylo 57 řešeno již v roce 1945.⁹⁷ Číslo odpovídá tomu, že mimořádný lidový soud reálně začal fungovat až v průběhu září. Nejvyššího počtu řešených případů bylo dosaženo v roce 1946, kdy se jednalo o celkem 497 případů.⁹⁸ Naopak tomu bylo v roce 1947, kdy bylo případů výrazně méně, a to jen 58.⁹⁹ Skutečnost, že po obnovení mimořádného lidového

⁹⁵ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 35/3/47.

⁹⁶ Tamtéž, kart. 4, Lst 23/45 a SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 5, Ls 1/45.

⁹⁷ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 5-11.

⁹⁸ Tamtéž, kart. 11-77.

⁹⁹ Tamtéž, kart. 78-88.

soudnictví v roce 1948 se počet řešených případů zvýšil na 258,¹⁰⁰ svědčí o tom, že mnohé přezkoumávání případů a obnovení retribucí bylo spíše účelové.

Tabulka č. 1 – Ukázka výše trestů z činnosti MLS v Kutné Hoře 1945-1947

Výše trestu	Do 1 roku	1-2 roky	3-5 let	6-10 let	11-15 let	16-20 let	21-25 let	Doživotí
Počet vinných	32	60	139	106	44	34	8	11

Většina osob obžalovaných v uvedených procesech byla shledána vinnými. Typicky jim byly ukládány tresty v rozsahu 5–15 let těžkého žaláře. Takto odsouzených bylo do konce prvního retribučního období 252. Neobvyklá nebyla ani ztráta občanské cti stejně jako propadnutí majetku. Lze se však setkat i s tresty mírnějšími (např. do 1 roku žaláře včetně, tak bylo potrestaných 69 osob), ale také naopak přísnějšími (např. odnětí svobody na dobu 20 let a výš, takových případů bylo 37). Stejně tak bylo před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře vykonáno celkem 11 trestů smrti. Již výše zmíněný případ Karla Svobody, skončil rozsudkem smrti a ihned jeho následným výkonem.¹⁰¹ S ohledem na počet souzených osob u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře však nelze říci, že by podíl počtu trestů smrti byl vysoký. Spíše naopak těch, kteří byli za skutečně závažné zločiny odsouzeni k trestu smrti provazem, bylo z celkového počtu odsouzených jen minimum.

Z hlediska procesního se řízení před mimořádným lidovým soudem v souladu s právní úpravou zahajovalo na návrh veřejného žalobce.¹⁰² Zásadní roli zde hrála i vyšetřovací komise. Mnohé dochované dokumenty však svědčí o tom, že vyšetřování neprobíhalo příliš odborně.¹⁰³ Zejména bylo zacíleno na to, aby osoba, která byla podezřelá ze spáchání válečného zločinu, byla usvědčena. Důraz nebyl příliš kladen ani na věrohodnost výpovědí, které byly před vyšetřovací komisí učiněny. Stejně tak se mnoho pozornosti nevěnovalo ani objasňování rozporů ve výpovědích. Taktéž nebyly řešeny ani osobní vztahy (např. zášť, nepřátelství) konkrétních

¹⁰⁰ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 89-137.

¹⁰¹ Tamtéž, kart. 5, Ls 1/45 a SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 4, Lst 23/45.

¹⁰² Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb.

¹⁰³ SOA v Praze, fond Trestní nalézací komise Kutná Hora 1945-1949 (NAD 357).

svědků vůči obviněnému. Svědek mnohdy vypovídal i o skutečnostech, které neměl z vlastního pozorování a vnímání, ale které někde jen zaslechl. Vyšetřovací komise (navzdory tomu, že byla složena z právnických profesí) nedokázala vždy i s ohledem na časovou náročnost a počet osob souzených před kutnohorským mimořádným lidovým soudem zcela přesně a jasně rozklíčovat a určit, o jak věrohodnou výpověď se jedná.¹⁰⁴

Jak již bylo zmíněno i v předcházejících kapitolách, nebyl kladen příliš velký důraz na dodržování procesních pravidel a ochranu procesních práv obžalovaných.¹⁰⁵ Co se týče lidskoprávní ochrany, musíme brát v potaz, že tehdy byla tato ochrana ve svých počátcích a většina významných mezinárodních úmluv směřujících k ochraně lidských (a spolu s nimi i procesních) práv byla přijata až po skončení činnosti mimořádných lidových soudů na českém území. To se v této oblasti zásadním způsobem projevilo. Je proto s podivem, že trest smrti nakonec byl u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře vykonán 11 osobám. S tím je možné zmínit i skutečnost, že u mnohých mimořádných lidových soudů na českém území bylo případů odsouzení k trestu smrti o poznání více. Například u mimořádného lidového soudu v Českých Budějovicích se jednalo o 68 případů, což bylo nepoměrně více vzhledem k celkovému počtu 1 572 obžalovaných.¹⁰⁶ Na druhou stranu mohla nedůslednost práce vyšetřovací komise mít za následek i to, že se mohlo podařit uniknout přísnějšímu trestu (popř. jakémukoliv trestu i těm, kteří se reálně válečných zločinů dopustili).

Hlavní líčení před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře se vedlo s důrazem především na rychlost. Například proces s již zmíněným Karlem Svobodou, který byl odsouzen k trestu smrti, trval pouze jeden den.¹⁰⁷ Nepřípustnost opravného prostředku a do určité míry i charakter stanného práva, byla předmětem kritiky i ze strany přednosty mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře. Ten poukazoval na to, že takto nastavený proces není zcela optimálním řešením. Veřejní žalobci zastávali názor, že sporné případy je žádoucí předat obecným soudům.¹⁰⁸ K výkonu trestu se totiž obvykle přistupovalo neprodleně, tedy ještě téhož dne.

¹⁰⁴ DRTINA, P., *O soudcovské nezávislosti*, s. 9 a násl.

¹⁰⁵ JARKOVSKÁ, L., *Odplata*, s. 19-20.

¹⁰⁶ CIGLBAUER, J., *Hrdelní případy*, s. 65 a násl.

¹⁰⁷ To bylo 20. září 1945. SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 5, Ls 1/45.

¹⁰⁸ Vyplývá to z jejich praxe viz graf č. 1 na konci 4. kapitoly.

Zajímavostí je, že mimořádný lidový soud v Kutné Hoře patřil k těm, které retribuci vykonávaly velmi intenzivně i v posledních dnech účinnosti dekretu (tedy na konci prosince roku 1948). Tento mimořádný lidový soud totiž skutečně ještě dne 31. prosince 1948 soudil.¹⁰⁹

¹⁰⁹ Např. poslední dochovaný spis: SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 137, Ls 398. I veřejný žalobce se věnoval své práci do 31. prosince 1948 např. SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 39, Lst 716.

4 ÚLOHA VEŘEJNÉHO ŽALOBCE PŮSOBÍCÍHO U MIMOŘÁDNÉHO LIDOVÉHO SOUDU V KUTNÉ HOŘE

Na pozici veřejného žalobce v Kutné Hoře v průběhu retribuice působilo celkem 30 osob.¹¹⁰ Hned v roce 1945 bylo společně s prvními soudci z řad profesionálů a soudci z lidu jmenováno 8 veřejných žalobců.¹¹¹ V kontextu úlohy veřejných žalobců je třeba zmínit, že na rozdíl od dalších profesí působících u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře jim literatura nevěnuje příliš mnoho pozornosti a rovněž Státní oblastní archiv Praha neposkytuje ani zdaleka kompletní informace. I tak se však z různých zdrojů, a především ze zpracování fondu podařilo získat alespoň některé údaje, které mohou napomoci k objasnění toho, jaká byla skutečná role veřejných žalobců u tohoto mimořádného lidového soudu.

Úkolem veřejných žalobců bylo kromě podávání návrhů na zahájení řízení také podílení se na prověření každého případu, získávání důkazů apod. Opomenout nelze ani fakt, že to byl právě vedoucí veřejný žalobce každého soudu, kdo vydával nejrůznější zprávy o činnosti mimořádného lidového soudu a jejich výsledcích. O veřejných žalobcích se však také uvádí, že ne vždy návrhy, na jejichž základě by bylo možné válečné zločince potrestat, vůbec podávali. V mnohých případech preferovali, aby byla věc přenechána obecným soudům.¹¹² Přednosta mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře poukazoval na to, že veřejní žalobci působící v Kutné Hoře nedostatečně využívali některá ustanovení dekretů, která umožňovala stíhat například i německé státní příslušníky. Totéž platilo i pro případy pomahačů z řad Čechů, na jejichž stíhání nebyl dle některých názorů ze strany veřejného žalobce kladen dostatečný důraz.¹¹³ Výše uvedené poukazuje na to, že úloha veřejných žalobců u mimořádných lidových soudů byla zásadní. Na jejich práci byly v mnohém závislé i další osoby, které u soudu působily, a také samotné osoby, které byly podezřelé ze spáchání válečných zločinů. Lze konstatovat, že práce celého mimořádného lidového soudu záležela především na aktivitě veřejného žalobce.¹¹⁴

Pokud jde o právní úpravu činnosti veřejného žalobce, jsou relevantní následující předpisy: Základním předpisem pro poválečné poměry v zemi byl ústavní dekret prezidenta

¹¹⁰ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1-3.

¹¹¹ SOA v Praze, fond MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 3/45.

¹¹² JECH, K. - KAPLAN K., *Dekrety*, s. 244.

¹¹³ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 19/11/46.

¹¹⁴ NĚMEČKOVÁ, D., *Laický prvek*, s. 242.

republiky č.11/1944,¹¹⁵ o obnovení právního pořádku, který později vyšel ve sbírce zákonů 19. prosince 1945 jako zákon č. 12/1946 Sb.¹¹⁶ V jeho druhém článku v odstavci 3 je zmíněn veřejný žalobce, který má podávat návrhy na rozhodnutí o neplatnosti rozhodnutí v době nesvobody.¹¹⁷

Dobu zvýšeného ohrožení republiky pro tento dekret rozumíme dobu mezi 21. květnem 1938 a 31. prosincem 1946.¹¹⁸

Činnost veřejného žalobce byla řízena a upravována mnohými presidiálními spisy, které se nám v rámci fondu veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu Kutná Hora z části dochovaly. Jejich rozdělení se částečně opíralo o nařízení ministra spravedlnosti č. 114 ze dne 5. května 1897, kde se jim věnuje § 3.¹¹⁹

Jednotlivé agendy těchto presidiálních spisů lze shrnout takto:

- Pres 2 – Nařízení o znaleckých posudcích, dotazy ohledně agendy veřejného žalobce
- Pres 3 – Organizace soudů (přehledy o činnosti mimořádných lidových soudů, nařízení a zprávy Ministerstva spravedlnosti a vnitra, instrukce, sliby veřejných žalobců, ukončení činnosti)
- Pres 4 – Personální záležitosti (jmenování a odvolávání z funkce, finanční ohodnocení)
- Pres 5 – Odborné posudky a rozhodnutí o vojenské službě
- Pres 9 – Přehled o činnosti mimořádných lidových soudů, zprávy o činnosti úřadu veřejného žalobce, stížnosti
- Pres 10 – Vězeňské záležitosti (instrukce o výkonu trestu ve zvláštních nucených pracovních oddílech, osoby ve vazbě, útky vězňů)
- Pres 11 – Organizace úřadu veřejného žalobce (pokyny pro žalobce, jmenování, žádosti o předložení spisů, přehledy o činnosti mimořádných lidových soudů, stížnosti)

¹¹⁵ *Úřední věstník československý*. Londýn: Prozatímní vláda Čs. republiky, 1944.

¹¹⁶ Zákon, jímž se schvalují, doplňují a mění předpisy o obnovení právního pořádku, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-12> [online] [cit. 31. 01. 2020].

¹¹⁷ Období konce nesvobody bylo nařízením vlády stanoveno na 4. května 1945, tedy den před vypuknutím Pražského povstání.

¹¹⁸ Vládní nařízení č. 217/1946 Sb., dostupné z: <https://www.noveaspi.cz/products/lawText/1/14342/0/2/vladni-narizeni-c-217-1946-sb-jimz-se-stanovi-konec-doby-zvyseneho-ohrozeni-republiky/vladni-narizeni-c-217-1946-sb-jimz-se-stanovi-konec-doby-zvyseneho-ohrozeni-republiky> [online] [cit. 31. 01. 2020].

¹¹⁹ Dostupné z: <http://alex.onb.ac.at/cgi-content/alex?aid=rbo&datum=1897&page=671&size=40> [online] [cit. 31. 01. 2020].

Spisů spadajících pod spisovou značku Pres 2 je minimum. Jedná se např. o Pres 10/2/1945¹²⁰ ze 17. září o dotaz policejní komise okresního národního výboru v Chotěboři, zda mají spisy zasílat veřejnému žalobci u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře, nebo v Chrudimi. Pres 43/2/1946 z 28. března pojednává o tom, že znalecké posudky pro mimořádné lidové soudy nebude již podávat Ministerstvo vnitra, ale ředitelství národní bezpečnosti a oblastní pobočky státní bezpečnosti.¹²¹

Nejčtenější jsou spisy označené Pres 3. Spadají sem nařízení Ministerstva spravedlnosti, např. číslo 24758/45-III/4¹²² z 24. srpna, kde jsou veřejní žalobci nabádáni k zvýšené pozornosti u stíhání národních zrádců, tj. jedinců, kteří se jako Češi přihlásili k německé národnosti. Tento akt se měl brát, po zvážení okolností, jako propagace nebo podpora nacistického hnutí. V dalších instrukcích od Ministerstva spravedlnosti bylo vedoucím veřejným žalobcům dáno za úkol se starat o publikování rozsudků. Zpráva se zasílala Československé tiskové kanceláři v přehledech jednou za 14 dní s výjimkou hrdelních rozsudků, které se zasílaly jednotlivě.¹²³ Později si i sama Česká tisková kancelář stěžovala na opožděnost, a tak byla vydána nová instrukce nabádající k dochvilnosti a novinářské stručnosti.¹²⁴

Mnohé instrukce a nařízení se týkaly výkladu tzv. velkého retribučního dekretu, především jednotlivým proviněním, jakým bylo i členství v různých politických organizacích za války, např. Národní obec fašistická, Sturm-Abteilungen, Hitlerjugend, Nat. Soz. Kraftfahr Korps, Vlajka,¹²⁵ Strana zeleného hákového kříže, Deutsche Arbeitfront, Sicherheitsdienst a mnohé další. K této problematice vydalo Ministerstvo vnitra instrukci pod č. j. Z/II-31366-45¹²⁶ pro výklad ustanovení § 2 a 3 dekretu č. 16/45 Sb.¹²⁷ s mnohými přílohami v podobě sešitů s popisem a historií jednotlivých nacistických a fašistických organizací. Později vycházely další sešity a popis jednotlivých organizací se tak rozšiřoval.¹²⁸ Postihováni byli i tzv. Treuhändeři, vnucení správci pro germanizaci hospodářského života.¹²⁹

¹²⁰ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 10/2/45.

¹²¹ Tamtéž, Pres 43/2/46.

¹²² Tamtéž, Pres 4/3/45.

¹²³ Tamtéž, Pres 7/3/45.

¹²⁴ Tamtéž, Pres 26/3/45.

¹²⁵ Za členství v této organizaci byly nejčastější hlášení o nápadu a členové Vlajky byli často postihováni.

¹²⁶ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1.

¹²⁷ Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb.

¹²⁸ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 47/3/46.

¹²⁹ Tamtéž, Pres 53/3/45.

Pro domluvu na spolupráci se spojeneckou organizací Growcass (Central Registry of War Criminals and Security Suspects) bylo nutné hlásit jakékoliv trestní řízení proti válečným zločincům na Ministerstvo vnitra pro politické zpravodajství.¹³⁰

Další presidiální spis v agendě veřejného žalobce¹³¹ upozorňoval, aby se případy nepostižené dekretem č. 16/1945 Sb.¹³² se zprošťujícím rozsudkem přezkoumaly a zaslaly příslušnému národnímu výboru na podezření z trestného činu podle § 1 dekretu č. 138/1945 Sb.¹³³ Spis dále uváděl, že v první řadě se mají do soudních ústavů umísťovat osoby české, slovenské a jiné slovanské národnosti. Na to bylo upozorňováno pravidelně několikrát. Mimo jiné upozornilo Ministerstvo vnitra na závady vyšetřujících orgánů při výsleších a varovalo, aby vyšetřování nepřišli protiprávně k úhonně a nepoužívalo se prostředků orgánů německé státní policie z doby okupace.¹³⁴

„Slibuji, že budu šetřiti zákonů, svůj úřad vykonávati svědomitě a nestranně a že budu zachovávat úřední tajemství.“ Takovýto slib skládali veřejní žalobci při vstupu do funkce podle instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 25455/45-III/4, pokud nešlo o úředníky, kteří již předtím vykonali služební přísahu.¹³⁵

Prvním vedoucím veřejným žalobcem v Kutné Hoře se stal JUDr. Karel Boháč, který předtím působil jako státní zástupce. Do funkcí dalších veřejných žalobců nastoupili dne 7. a 8. září 1945 JUDr. František Balvín, právní úředník ve Starém Kolíně u firmy Kříž, JUDr. Bohuslav Havel, advokátní koncipient v Kutné Hoře, JUDr. Jiří Hásek, advokát v Humpolci, JUDr. Emil Hermann, advokát v Dolních Kralovicích a JUDr. František Drbohlav, advokát v Havlíčkově Brodě. Z důvodu nezvládnutí rostoucí agendy byli v době působení retribučního soudnictví přibíráni další veřejní žalobci. Dne 24. října 1945 JUDr. Bohumil Kučera, městský tajemník v Čáslavi, JUDr. Alois Pospíšil, advokát v Havlíčkově Brodě a JUDr. Vladislav Duchoň, soudce u krajského soudu v Kutné Hoře a 13. listopadu téhož roku JUDr. František Mejstřík, soudce u státního zastupitelství v Kutné Hoře.¹³⁶

¹³⁰ Tamtéž, Pres 33/3/45.

¹³¹ Tamtéž, Pres 5/3/46.

¹³² Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb.

¹³³ Dekret presidenta republiky č. 138/1945 Sb.

¹³⁴ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 15/3/46.

¹³⁵ Tamtéž, Pres 6/3/45.

¹³⁶ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 24/4/45 a Pres 25/4/45.

V průběhu roku 1946 se od března do srpna postupně přidali JUDr. Gustav Svěrák, náměstek notáře v Kutné hoře, pan Josef Čapek, vrchní rada v. v. v Kutné Hoře, JUDr. Otto Bydžovský, advokát v Třemošnici, JUDr. Vlastimil Trnka, soudce v Kutné Hoře a JUDr. Jan Matějka, právní referent URO v Kutné Hoře. Poté v červnu podal okresní národní výbor v Kolíně žádost o přidělení dalšího veřejného žalobce, a to JUDr. Josefa Roudnického, okresního soudce v okresním soudu v Kolíně.¹³⁷

Obsáhlou část agendy Pres 3 tvoří přehledy činnosti mimořádných lidových soudů a veřejných žalobců vždy za určité období, např. od zahájení činnosti do 31. prosince 1945 za účelem statistik.¹³⁸

¹³⁷ Tamtéž, Pres 545/3/46.

¹³⁸ Tamtéž, kart. 1, Pres 26/3/46.

Tabulka č. 2 – Ukázka statistických tabulek z činnosti MLS v Kutné Hoře a Mladé Boleslavi

Veřejný žalobce	Zahájení činnosti	Nápadů celkem	Odstoupeno řádnému soudu	Vyřízeno jinak	Z toho zastavení dle § 90 tr. ř.	Nevyřízený zůstatek	Ještě očekávaný nápad
Kutná Hora	3. 9. 1945	1296	238	538	505	436	2050
Mladá Boleslav	15. 9. 1945	456	18	136	119	210	800

V tomto období u obou mimořádných lidových soudů v Kutné Hoře a Mladé Boleslavi padly 4 tresty smrti a v Kutné Hoře 1 doživotní žalář. Zatímco osvobozujících rozsudků bylo v Kutné Hoře pouze 11, v Mladé Boleslavi už 30.¹³⁹

K těmto přehledům existují i podrobnější tabulky přímo o činnosti mimořádných lidových soudů, kde je uvedeno jméno obžalovaného, spisová značka Ls, národnost, trestný čin, trest a stručná charakteristika činu, kterého se obžalovaný dopustil a vždy na konci těchto tabulek je statistický souhrn počtu obžalovaných, kde je navíc zohledněno dělení obviněných dle pohlaví.¹⁴⁰

Velmi důležitý je spis Pres 27/3/1946 ze 17. ledna,¹⁴¹ ve kterém Ministerstvo spravedlnosti nařizuje úpravu zpráv o mimořádném lidovém soudnictví. Dosavadní zprávy o nápadu a hlavním přelíčení byly posílány na ministerstvo souhrnně formou nenavazujících seznamů. Toto opatření ustanovilo zapisování do formuláře k tomu určenému, který obsahoval

¹³⁹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, Pres 26/3/46.

¹⁴⁰ Tamtéž, Pres 26/3/46.

¹⁴¹ Tamtéž, Pres 27/3/46.

zprávu o daném rozhodnutí. Podávaly se takto 4 druhy zpráv: Hlášení o nápadu (trestní oznámení), Zpráva o dalším postupu, Zpráva o ustanovení hlavního přelíčení a Zpráva o výsledku hlavního přelíčení (viz příloha č. 2 a příloha č. 3).

Několik instrukcí¹⁴² také upozorňovalo na veřejný zájem na odsunu, který byl vyzdvižen nad zájem uplatnění trestního nároku, zejména pokud se jednalo o pasivní a nedobrovolná členství v určitých organizacích. Naprostá většina těchto spisů byla tajná či dokonce přísně tajná.

Ministerstvo vnitra také muselo vydávat instrukce národním výborům s připomenutím, aby po převzetí osoby do soudní vazby byl veškerý související spisový materiál neprodleně předán veřejnému žalobci.¹⁴³

Při výkladu retribučního zákona taky docházelo často k problematickým případům, kdy československý občan získal německou státní příslušnost a následně konal službu v bývalé německé armádě. Nakonec Ministerstvo spravedlnosti spolu s generální prokuraturou rozhodly nařízením č. 19678/46-IV./1¹⁴⁴ o tom, že až na specifické případy tito občané pozbyli své československé státní příslušnosti až 10. srpna 1945. Tudíž se provinili na základě zákona o ochraně republiky č. 50/1923 Sb.¹⁴⁵

Již v červenci 1946 od Ministerstva spravedlnosti chodily urgency ke zrychlení retribučního řízení, jelikož s působností retribučního dekretu se počítalo pouze do 8. ledna 1947.¹⁴⁶ Proto Ministerstvo vnitra žádalo, aby bylo případným personálním požadavkům vedoucího veřejného žalobce vyhověno i za cenu, že civilní agenda bude pozastavena. Tehdejší rozložení veřejných žalobců na osoby mimosoudní a soudní úředníky bylo poměrně vyrovnané (4 mimosoudní na 6 soudních).¹⁴⁷ Za zmínku stojí například i to, že mnozí veřejní žalobci si vyžadovali zprávy z rejstříků trestů osob ze Zakarpatské Ukrajiny. Velvyslanectví SSSR však jakékoliv dotazy zamítlo s tím, že veškeré záznamy byly za války zničeny. Veřejní žalobci byli také odkazováni na Svaz osvobozených politických vězňů,¹⁴⁸ kde měla komise nashromážděny

¹⁴² SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 1, např. Pres 38/3/46.

¹⁴³ Tamtéž, Pres 29/3/46.

¹⁴⁴ Tamtéž, Pres 56/3/46.

¹⁴⁵ Zákon o ochraně republiky Dostupné z: <https://www.beck-online.cz/bo/chapterview-document.seam?documentId=onrf6mjzgizv6njqfuya> [online] [cit. 3 1. 01. 2020].

¹⁴⁶ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 78/3/46.

¹⁴⁷ Tamtéž, Pres 78/3/46.

¹⁴⁸ Tamtéž, Pres 112/3/46.

závažné materiály proti členům nacistických organizací. Taktéž byli instruováni, aby pečlivě přezkoumali případy osvobozených politických vězňů a řízení s nimi co nejdříve ukončili.¹⁴⁹

Úřady veřejné žaloby měly potíže s dodržováním úředního tajemství. Především ve vztahu s Ministerstvem spravedlnosti, kdy jim bylo vytýkáno, že se na ministerstvo často obracejí zúčastněné strany s tím, že vědí lokaci spisů, návrhy a opatření žaloby, přičemž netají, že jim to sdělily samy úřady veřejné žaloby.¹⁵⁰

K ukončení činnosti se vázal spis, který znovu urgoval na povinnou péči o včasné a řádné ukončení retribučního soudnictví na základě zákona č. 245/1946 Sb.¹⁵¹ Toho se mělo dosáhnout urychlením přípravných řízení.¹⁵² Veřejní žalobci zde byli nabádáni, aby neprodleně získali veškeré spisy týkající se šetření o trestných činech podle retribučního dekretu, které dosud vyšetřovací komise u národních výborů nedodala. Jako odpověď následují různorodé jednotlivé zprávy okresních národních výborů spadajících pod kompetenci mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře.¹⁵³ Bylo také nutno sjednotit postup u výkonů trestů smrti. Zprávy o nich měly být podávány ihned Ministerstvu spravedlnosti a to telefonicky.¹⁵⁴

Ministerstvo spravedlnosti k ukončení retribuční vyšetřování vydalo v dubnu pro přednosty soudů a vedoucí veřejné žalobce dotazníky pod č. 26 648/1947-IV/5.¹⁵⁵ Dotazování byli na to, zda velký retribuční dekret vše adekvátně zahrnul či zda pociťovali jeho neúplnost a jaké zjistili vady. Dále jaké byly jejich zkušenosti se soudci z lidu a zda docházelo k rozdílnému posouzení viny při stejných skutkových podstatách. Odpovědí veřejné žaloby byla i statistika týkající se celé doby fungování úřadu, kdy bylo vyřízeno:

¹⁴⁹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 116/3/46.

¹⁵⁰ Tamtéž, Pres 915/3/46.

¹⁵¹ Zákon, jímž se mění a doplňují dekrety presidenta republiky o mimořádném lidovém soudnictví a prodlužuje jejich účinnost, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-245>.

¹⁵² SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 19/3/47.

¹⁵³ Jedná se o vyšetřovací komise u ONV Kolín, Čáslav, Poděbrady, Humpolec, Ledec nad Sázavou, Havlíčkův Brod, Kutná Hora, Chotěboř, Dolní Kralovice (tou dobou zrušená) a Přibyslavi.

¹⁵⁴ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 29/3/47.

¹⁵⁵ Tamtéž, Pres 35/3/47.

Tabulka č. 3 – Statistická tabulka shrnující činnost veřejného žalobce mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře

Celkem případů	Návrh na odstoupení řádnému soudu	Návrh dle § 26, odst. 1 retri. zákona	Prohlášení dle § 90 tr. ř.	Prohlášení dle § 34 lit. c) tr. ř.	Prohlášení dle § 412 tr. ř.	Spojením s vedoucí m spisem
4 407	186	829	2 860	16	449	67

Návrh dle § 26, odstavce 1 retribučního zákona¹⁵⁶ se odkazuje na to, že řízení před mimořádným lidovým soudem zahajuje veřejný žalobce, až na řízení proti těhotným ženám. V takovém případě mohl proces začít až po porodu.

Nejčastější bylo prohlášení dle § 90 trestního řádu z roku 1873¹⁵⁷, který prošel úpravami a odkazuje se konkrétně na tuto část: „*Není-li tu takových příčin, má oznámení jemu učiněné odložit, poznamenav krátce, co ho k tomu pohnulo, a má spisy přípravného vyhledávání poslati soudci vyšetřujícímu, připomena, že není příčiny k dalšímu stihání. Soudce vyšetřující má v takovém případě vyhledávání přípravné zastaviti, a obviněného, jestli uvězněn, ihned propustiti.*“ O přesunu příslušnému soudu k vyšetřování pojednává § 34. Nakonec § 412 zahrnuje zastavení řízení z důvodu neznámé identity pachatele, nebo když pachatel nemůže být postaven před soud.¹⁵⁸

Vedoucí veřejný žalobce si dále v tomto dokumentu stěžoval na to, že přípravné řízení se svěřilo vyšetřovacím komisím, v nichž nebyli jedinci s dostatečným právním vzděláním, a tak docházelo k protokolování zbytečných a nic neobjasňujících věcí. Kritizován byl § 3 odst. 1, kde nebylo přesné vymezení propagování a podporování nacismu a fašismu a krylo se s malým dekretem 138/1945 Sb.,¹⁵⁹ tudíž nebylo jasné, který čin se řadí pod jaký dekret. Také byly problémy s odůvodněním vyměňování trestů pod nejnižší zákonnou sazbu. Dělo se tak i vlivem

¹⁵⁶ Zákon, jímž se schvalují, mění a doplňují předpisy o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-22> [online] [cit. 31. 01. 2020].

¹⁵⁷ Zákon, jímž se zavádí nový řád soudu trestního, dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani-aspi/?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2> [online] [cit. 31. 01. 2020].

¹⁵⁸ Tamtéž.

¹⁵⁹ Dekret presidenta republiky č. 138/1945 Sb.

soudců z lidu, kterým se i přes podložené důkazy o činech zdály tresty příliš přísné. Vedoucí veřejný žalobce zde jednoho z nich cituje, když chtěl předat věc před řádný soud: „*Nebudte na něj tak přísný, je mladý, my jsme ho nechtěli ničit, ať pracuje pro republiku.*“¹⁶⁰ Přisedící se taky tu a tam od porady soudu o rozsudku vzdálili,¹⁶¹ čímž se stal soud nezpůsobilým k usnášení. Již tehdy veřejný žalobce pozoroval, že mimořádný lidový soud podobné případy soudil na začátku retribuční než na jejím konci.

Mezi konkrétní případy potíží s jednáním ze soudců z lidu můžeme poukázat na spis Lst 692/45,¹⁶² kdy bylo bez zákonného podkladu použito ustanovení u § 16 retribučního zákona, který nebyl ani citován, pouze je u vyměření trestu pod nejnižší zákonnou sazbu poukazováno na zmenšenou přičetnost obžalovaného. Ve spise Lst 318/45¹⁶³ proti manželskému páru hlasovali soudci z lidu i přes mnohé důkazy raději pro nevinu z toho důvodu, že se jim zželelo 7 nedospělých dětí, které obžalování měli. U spisu Lst 2509/46¹⁶⁴ byl snížen trest pod zákonnou sazbu bez jakéhokoliv podkladu.

Zajímavostí je výnos Ministerstva spravedlnosti 59 766/48-III/1.,¹⁶⁵ který musel být dohledán ve fondu Národního archivu Ministerstva spravedlnosti. Jedná se v něm o žádost o milost se všemi jejími náležitostmi. Přílohou k tomuto výnosu je vzor žádosti.¹⁶⁶ V tomto vzoru figuruje osoba Josefa Mikeše s datem narození, který nikdy před mimořádným lidovým soudem nestál (Příloha č. 5). Jedná se však o reálnou osobu, jelikož zmiňovaný Josef Mikeš byl odsouzen za krádež a poškození válečného hospodářství německým zvláštním soudem.¹⁶⁷ Podle vzoru měl být členem svatováclavské rot, což však pravděpodobně nebyl. To, že ministerstvo užilo ve svém vzoru reálnou osobu, je velmi neobvyklé.

Spisy Pres 4 týkající se personálních záležitostí měly částečně svou agendu i v Pres 3. Již zmiňovaný návrh na pozici veřejného žalobce JUDr. Josefa Roudnického je totiž uložen se společným potvrzením do funkce s JUDr. Karlem Vystrčillem a JUDr. Antonínem Semerádem,

¹⁶⁰ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 35/3/47.

¹⁶¹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 167/46.

¹⁶² Tamtéž, kart. 8.

¹⁶³ Tamtéž, kart. 5.

¹⁶⁴ Tamtéž, kart. 29.

¹⁶⁵ Národní archiv, fond Ministerstvo spravedlnosti, kart. 1942, Výnos 59 766/48-III/1.

¹⁶⁶ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 3 MS 59.766/48-III/1.

¹⁶⁷ Společně s dalšími osobami se nachází v rejstříku 5 Js pod č. 507/44 v nezpracovaném fondu Sondergericht Praha v SOA Praha.

okresními soudci u krajského soudu Kutná Hora.¹⁶⁸ Dozvídáme se také, že JUDr. Nedošínský a Duchoň budou své funkce zproštěni a nastoupí službu na okresní soudy v Ústí nad Orlicí a Teplicích-Šenově, kde byli jmenováni jako soudci.¹⁶⁹ Žádosti o zproštění od povinnosti být veřejným žalobcem jsou zde velmi časté. Např. u JUDr. Jiřího Růžičky,¹⁷⁰ který byl totálně nasazen v Báňské hutní spol. a následně konal mimořádné vojenské cvičení, přičemž v srpnu nastoupil na Ministerstvu průmyslu v Praze. Řešilo se i zproštění funkce na základě nástupu do funkce u Ministerstva národní obrany. Zproštění se velmi často dávala ze zdravotních důvodů, např. JUDr. Jiří Hásek¹⁷¹ údajně nemohl nastoupit, jelikož trpěl značnou nedoslýchavostí a při hlavním přelíčení ve větší porotní síni by neslyšel. Vše dokládá lékařskou zprávou. Mezi zdravotní důvody se řadila i depresivní neuróza z množství práce. Jsou zde mimo jiné i návrhy vedoucího veřejného žalobce na dodatečná jmenování, např. JUDr. Jindřicha Nedošínského.¹⁷² Část agendy tvoří také seznamy soudců z lidu na vědomí ke zveřejnění.¹⁷³ Řeší se i uvolnění veřejných žalobců pro službu, např. z krajské odborové rady či z pracovního nasazení.¹⁷⁴

Vedoucí veřejný žalobce mohl také podávat státnímu zastupitelství v Kutné Hoře návrhy na zvláštní odměny pro zatížené zaměstnance. Zde vedoucí veřejný žalobce ve smyslu výnosu č.10046/46 navrhuje státního zástupce Karla Boháče, tedy sám sebe, na zvláštní odměny. V rámci budovatelských odměn již navrhuje všechny veřejné žalobce působící v Kutné Hoře.¹⁷⁵

Velmi skromná agenda Pres 5 obsahovala žádost o odklad výjimečné činné vojenské služby u JUDr. Františka Balvína¹⁷⁶ a instrukci od Ministerstva spravedlnosti ohledně vyžadování vojenských znalců z oboru zpravodajské služby.¹⁷⁷

Mezi spisy Pres 9 patřily i stížnosti Ministerstvu spravedlnosti. Např. stížnost na náhradu hotových výloh JUDr. Ottovi Bydžovskému,¹⁷⁸ který nepodložil své výlohy za telefon a autodrožku. Účtovaný počet cest do Kutné Hory je prý přemrštěný a je mu možné uznat kompenzaci pouze za 9 cest III. Třídou, úhrnem tedy 486,- Kčs. Cesty autodrožkou byly prý

¹⁶⁸ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 63/4/46.

¹⁶⁹ Tamtéž, Pres 63/4/46.

¹⁷⁰ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 2, Pres 11/4/46.

¹⁷¹ Tamtéž, Pres 12/4/46.

¹⁷² Tamtéž, Pres 25/4/46.

¹⁷³ Tamtéž, Pres 48/4/46.

¹⁷⁴ Tamtéž, Pres 94/4/46 a 97/4/46.

¹⁷⁵ Tamtéž, Pres 130/4/46.

¹⁷⁶ Tamtéž, Pres 15/5/45.

¹⁷⁷ Tamtéž, Pres 27/5/45.

¹⁷⁸ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 3, Pres 34/9/47.

zbytečné a k telefonu byl na výzvu volán jen několikrát. Naopak JUDr. Josefu Čapkovi byly výlohy plně vyplaceny za svědomitou práci.¹⁷⁹

I do Pres 9 spadaly přehledy činnosti mimořádných lidových soudů, ale výhradně ty, které vznikly během roku 1947.¹⁸⁰

Pres 10 se věnoval vězeňským záležitostem. Např. byly veřejnému žalobci podávány zprávy o osobách ve vyšetřovací vazbě okresních vyšetřujících komisí, kdy na základě těchto zpráv a správně i spisů měl rozhodnout, zda osoby nechat ve vazbě pro mimořádný lidový soud, či zda je propustit.¹⁸¹

Také se jednalo o instrukce od Ministerstva spravedlnosti, které měly zabránit útěkům vězňů z přeplněných soudních věznic a trestních ústavů. S převozem podezřelých z plánování útěku do věznice krajského soudu musel veřejný žalobce vyjádřit svůj souhlas.¹⁸²

V agendě Pres 11 se mimo jiné nachází i návrhy na jmenování veřejných žalobců.¹⁸³ Časté jsou zde žádosti Ministerstva spravedlnosti o předložení konkrétních spisů.¹⁸⁴ Také policejní komise předávala spisy k případnému stíhání podle retribučního dekretu.¹⁸⁵ Spadaly sem také stížnosti adresované komisím u národních výborů od veřejného žalobce, např. výtky zasílání spisů v nedostatečně zalepených obálkách nebo opakující se závady v úpravě spisů, kde např. chyběla čísla jednací.¹⁸⁶ Veřejný žalobce také žádá jednotlivé komise při okresních národních výborech o statistická data, kolik bylo nápadů, vazeb či počet věcí předložených veřejnému žalobci.¹⁸⁷ Mezi stížnosti určené pro veřejného žalobce patřily např. ty od Svazu osvobozených politických vězňů, kdy byla důkladně doporučována vazba jedinců, jejichž svoboda vzbuzovala ve společnosti nelibost. Je také poukazováno na neobjektivní souzení v případě některých osob. Veřejní žalobci jsou mimo to upozorňováni Ministerstvem spravedlnosti na přemíru užívání § 21 retribučního dekretu a nadměrné předávání případů

¹⁷⁹ Tamtéž, Pres 38/9/47.

¹⁸⁰ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 3, např. Pres 18/9/47.

¹⁸¹ Tamtéž, Pres 56/10/45.

¹⁸² Tamtéž, Pres 4/10/46.

¹⁸³ Tamtéž, Pres 14/11/45.

¹⁸⁴ Tamtéž, Pres 22/11/45.

¹⁸⁵ Tamtéž, Pres 30/11/45.

¹⁸⁶ Tamtéž, Pres 32/11/45 a Pres 1/11/46 – potíže s obálkami se opakovaly, Pres 40/11/45.

¹⁸⁷ Tamtéž, Pres 46/11/45.

řádným soudům.¹⁸⁸ Jsou zde uloženy i instrukce týkající se stíhání příslušníků cizí armády – bývalých příslušníků německé armády, které byly vydány pro služebny Státní národní bezpečnosti. Jedná se tu i o přesná pravidla pro odsun Němců a rozlučování rodinných svazků v kooperaci s americkými orgány.¹⁸⁹

V neposlední řadě jsou vydávány vysvětlivky k zákonu č. 123/1946 Sb.¹⁹⁰, kterým se doplňují ustanovení dekretu 138/1945 Sb., o některých proviněních proti národní cti, např. o posunu promlčecí lhůty.¹⁹¹ Také instrukce Ministerstva vnitra, která požaduje soupis osvobozených příslušníků zbraní SS za účelem jejich soustředění v Terezíně, a ne po jednotlivých internačních táborech.¹⁹² Zajímavostí jsou i spisy týkající se přestěhování úřadu veřejné žaloby a prodloužení státní telefonní linky¹⁹³ či přestěhování trestních nalézacích komisí do jiných budov.¹⁹⁴

Ministerstvo podává i dotazy, např. zda se někdo hájil tím, že jednal z příkazu protektorátního ministra.¹⁹⁵

Důležitým spisem je Pres 474/11-1/48¹⁹⁶ o obnovení účinnosti retribučního dekretu výnosem Ministerstva spravedlnosti č. 28941/48-III/1. Řádné soudy byly povinny mimořádným lidovým soudům různými způsoby pomáhat. Státní zastupitelství měla ihned zasílat příslušné spisy veřejnému žalobci, i když došlo k trestnímu oznámení po 4. květnu 1947 a měla podávat ministerstvu zprávu o takto předaných spisech. Výkony všech trestů, kromě trestů smrti, vyřizoval krajský soud, ve kterém má mimořádný lidový soud sídlo. U pobuřujících případů se měla provést revize.¹⁹⁷

Pres 480/11-1/48¹⁹⁸ ukládá opatření veřejnému žalobci. Ten měl zajistit jen ty nejdůležitější nutné důkazy, dále co nejrychlejší provedení řízení a předvolání pouze

¹⁸⁸ Tamtéž, Pres 19/11/46.

¹⁸⁹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 3, Pres 61/11/46.

¹⁹⁰ Zákon, kterým se doplňují ustanovení dekretu presidenta republiky ze dne 27. října 1945, č. 138 Sb., o trestání některých proviněních proti národní cti, dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1946-123> [online] [cit. 31. 01. 2020].

¹⁹¹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 3, Pres 67/11/46.

¹⁹² Tamtéž, Pres 68/11/46.

¹⁹³ Tamtéž, Pres 85/11/46.

¹⁹⁴ Tamtéž, Pres 99/11/46.

¹⁹⁵ Tamtéž, Pres 101/11/46.

¹⁹⁶ Tamtéž, Pres 474/11-1/48.

¹⁹⁷ Tamtéž.

¹⁹⁸ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 3, Pres 480/11-1/48.

nejdůležitějších svědků. Taktéž měl na starosti zjednodušené podávání návrhů obžaloby. Bezodkladně měl Ministerstvu spravedlnosti podávat zprávu o nápadu každé trestní věci, konečných návrzích a výsledku trestního řízení. Vedle jména a příjmení obžalovaných se stále mělo uvádět bydliště a zaměstnání a upozornění na to, pokud připadal v úvahu trest smrti. O výsledku řízení veřejný žalobce neodkladně informoval telefonicky přímo ministerstvo a to do 20. hodiny. Došel-li podnět k revizi některého případu, vyžádal si veřejný žalobce dobrozdání příslušného krajského či okresního akčního výboru. Spis také pojednával i o omezení užívání ustanovení § 16 odst. 2 velkého retribučního dekretu. Řeší se tu znovu i problematika státní příslušnosti (ztráta československého občanství až k 10. srpnu 1945) a službě v bývalé německé armádě.¹⁹⁹

Mezi několika nezařazenými spisy bez označení lze najít např. objednávku 7 000 trestních deníků od správy krajského soudu trestního v Praze či přijetí psacího stroje.²⁰⁰

Kromě presidiálních spisů se ve fondu nachází trestní spisy označené Lst, které tvořily činnost úřadu veřejné žaloby. Až do ledna 1946 jejich součástí nebyla hlášení o nápadu a hlavním přelíčení. Ta byla zasílána v nesourodých seznamech na Ministerstvo spravedlnosti. Poté byl již součástí každého Lst formulář, který obsahoval pevně dané náležitosti.

Mezi nejzajímavější trestní spisy patří rozhodně ty, při nichž padly tresty smrti. Tento trest se nevyhýbal ani ženám. O tom vypovídá i případ Boženy Šiškové rozené Čichovské, která se narodila v americkém Chicagu.²⁰¹ Žila v neutěšených rodinných poměrech s manželem Richardem Šiškou²⁰² a slovně se vyjadřovala, že se rodině pomstí. Dne 30. září 1943 udala svého manžela²⁰³ na četnické stanici v Sadské pro nedovolené držení zbraní. V říjnu stejného roku u Gestapa v Kolíně ze spoluúčasti na jejich ukrývání usvědčila i svoji tchýni Marii Ulrichovou.²⁰⁴ Božena Šišková byla rozsudkem 4. července 1946 odsouzena k trestu smrti provazem, navždy ztratila čest a ¼ jejího jmění propadla ve prospěch státu. Poprava proběhla neveřejně a její průběh

¹⁹⁹ Tamtéž.

²⁰⁰ Tamtéž (neoznačeno).

²⁰¹ PEJČOCH, I. – PLACHÝ J., *Ženy na popravišti*, s. 172-173.

²⁰² Tamtéž, s. 174-175.

²⁰³ Nejenom, že byl Richard Šiška o 14 let starší, ale byl také mezi lety 1917-1934 dvanáctkrát trestán. Boženu tloukl a týral, až podala žádost o rozvod.

²⁰⁴ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 6, Lst 406/45.

Tchýně byla odsouzena německým soudem na 3 roky káznice a sama Božena dva roky. Richarda 9. června 1944 popravili.

byl klidný (Příloha č. 6). O tom byla podána následně také zpráva Československé tiskové kanceláři.²⁰⁵

Za účelem vlastní statistiky spisů Lst byl vybrán rok 1946, jakožto nejnosnější pro aktivitu veřejného žalobce, neboť úřad fungoval po celou dobu tohoto roku. Shrnující graf je představen na následující straně. Jednotlivé dílčí grafy jsou obsaženy v příloze – grafy – na konci práce. V grafu není zohledněno 20 případů s neznámým pachatelem, které byly zastaveny § 90 (4 případy) a § 412 trestního řádu (16 případů).

Zohledňuje se pohlaví a národnost jednotlivých případů. Kategorie národnosti jiná v sobě zahrnuje různé národnosti, které se objevily jen ojedinele. Jedná se o Ukrajince, Rusy, Rakušany, Poláky, pak také po jedné osobě Rusína, Švýcarky, Holanďanky, Argentince, Bulharky a Chorvata.

V kategorii „řízení zastaveno veřejným žalobcem“ jsou případy, kdy bylo využito nejčastěji § 90 tr. ř. pro nenaplnění skutkové podstaty, méně časté byly případy na základě § 412 tr. ř. z důvodu nedohledatelnosti jedince.

Vyznačeny jsou také případy v kategorii „předáno Okresnímu národnímu výboru pod dekret 138/1945 Sb.“ V těchto případech veřejný žalobce sice zastavil § 90 tr. ř., ale věc předal k stíhání u národního výboru podle malého retribučního dekretu.

V dalších kategoriích „zastaveno“ jsou vyčleněny případy řešené § 34 lit. c) a § 412 tr. ř. z důvodu odsunu jednotlivců na území Německa a z důvodu úmrtí i v přeplněných vazebních věznicích. V kategorii „zproštění rozsudkem MLS“ se jedná o ustanovení na základě § 259/2 tr. ř., kdy například z důvodu národní spolehlivosti či záslužných činů během květnového povstání bylo od trestu upuštěno.

Kategorie „předáno dál“ je souhrnná, jedná se o případy, které byly předány pro místní příslušnost jinému mimořádnému lidovému soudu (nejčastěji tomu v Praze, Jičíně a Chrudimi). Také předávání očistným komisím na základě dekretu č. 105/1945 Sb. či před řádný soud. Nejčastěji jsou to však případy předání státnímu zastupitelství s odkazem na § 10 hmotně právní normy retribučního zákona č. 22/1946 Sb. anebo s odkázáním se, že se jedná o příliš nejasný případ.

²⁰⁵ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Kutná Hora, kart. 6, Lst 406/45.

V poslední kategorii jsou jedinci odsouzení k trestu těžkého žaláře, částečně odpykaného v pracovních oddílech, ke ztrátě cti a propadnutí majetku a náhrady útraty za trestní řízení. To vše na základě velkého retribučního dekretu, u některých bylo upuštěno od vyměření trestu na základě § 265 tr. ř.

Ze statického šetření vyplynul závěr, že v agendě veřejné žaloby převažovali obvinění muži a z hlediska národnosti byla nejčastější ta česká. Počet obviněných žen české národnosti také převyšoval počet mužů – Němců. Rozložení výše trestů je podobná u národnosti jak české, tak německé s výjimkou trestu 1 roku těžkého žaláře, který byl pro Čechy mnohem četnější (konkrétně viz příloha – grafy).

Poslední součástí agendy byly spisy Lnst. Jedná se o mezerovitě dochované všeobecné trestní věci nikam jinam nezařazené. Nachází se zde často žádosti o potvrzení, že nebylo vedeno žádné trestní řízení podle retr. zák. 22/46 Sb.,²⁰⁶ kvůli ubytování a vlastnictví nemovitostí (Příloha č. 7). Spadají sem i žádosti o navrácení zapůjčených spisů Lst k veřejnému žalobci. Hlavně se jedná o žádosti revizních komisí Okresních národních výborů a Místních akčních výborů Národní fronty o revize jednotlivých trestních spisů, jejichž vyřízení způsobilo veřejné pozdvižení.

Shrneme-li povinnosti a úlohu veřejného žalobce na základě spisů nalézajících se ve fondu veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře, dojdeme k zjištění, že se jednalo o skutečně vytíženou a nevděčnou roli v retribučním soudnictví. Veřejní žalobci se neustále potýkali s mnohými obtížemi v rámci komunikace s národními výbory. Byli neustále pod tlakem kvůli novým instrukcím a předpisům od Ministerstva spravedlnosti i vnitra, přičemž úřad zároveň trpěl personálními nedostatky. Není proto divu, že tuto pozici bylo obtížné obsadit. Na druhou stranu ale právě tito lidé spolu s jedním profesionálním soudcem, který poté zasedal v komisi, byli lidmi s právnickým vzděláním, kteří mohli alespoň v rámci omezených možností rozhodovat o jednotlivých případech odborně a spravedlivě.

²⁰⁶ Zákon, jímž se schvalují, mění a doplňují předpisy o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech.

5 MIMOŘÁDNÝ LIDOVÝ SOUD V MLADÉ BOLESLAVI

5.1 Základní informace o mimořádném lidovém soudu v Mladé Boleslavi

Mimořádný lidový soud v Mladé Boleslavi formálně zahájil činnost dne 15. září 1945. Tehdy však fakticky ještě nikoho nesoudil.²⁰⁷ Podobně jako v případě mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře byl i obvod mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi zhruba odpovídající obvodu tamního krajského soudu. Vznikl jen pár dní před mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře, nicméně jeho první rozsudek byl vydán teprve 8. října 1945,²⁰⁸ tedy později než v Kutné Hoře. Zde lze poukazovat na poměrně zásadní vliv aktivity či pasivity veřejného žalobce, která se zde jednoznačně odráží. I ke jmenování veřejných žalobců došlo v Mladé Boleslavi později, a to 4. září roku 1945.²⁰⁹ Jak je tedy zřejmé, personální obsazení bylo klíčové pro další působení zdejšího mimořádného lidového soudu.

5.2 Personální obsazení mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi

Z hlediska personálního obsazení je třeba říct, že u mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi působilo v letech 1945–1948 celkem 16 profesionálních soudců, 17 veřejných žalobců a konečně také 234 soudců z lidu.²¹⁰ Ve srovnání s mimořádným lidovým soudem v Kutné Hoře byl tedy počet profesionálních soudců a veřejných žalobců nižší. Nicméně počet soudců z lidu byl ve své podstatě obdobný, což lze přičítat již zmíněné nízké míře jejich spolehlivosti. Přednostou tohoto mimořádného lidového soudu se stal JUDr. Eduard Hubáček a jeho náměstkem byl JUDr. Jan Kozlavský.²¹¹ Na začátku fungování mimořádného lidového soudu byl jmenován instrukcí Ministerstva spravedlnosti 24 749/45-Pr/4²¹² vedoucím veřejným žalobcem JUDr. Jaroslav Cívárek, státní zástupce z Mladé Boleslavi. Dalšími veřejnými žalobci byli jmenováni: Alfréd Kovář, soudce z Mladé Boleslavi, advokáti JUDr. Ladislav Pavlousek, Václav Kvasnička, Ladislav Rejman, všichni z Mladé Boleslavi, dále pak JUDr. Miroslav Hradil,

²⁰⁷ BORÁK, M., *Spravedlnost*, s. 25.

²⁰⁸ NĚMEČKOVÁ, D., *Laický prvek, Tamtéž*, s. 242.

²⁰⁹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 1/4/45.

²¹⁰ Tamtéž.

²¹¹ SOA v Praze, fond MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 5/45.

²¹² SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 1/4/45.

advokát z Mnichova Hradiště, JUDr. Jaroslav Kučera, advokátní koncipient z Turnova a JUDr. František Koptík, advokát z Nymburku.²¹³ V těchto případech se opět jednalo o různorodé právnické profese, vyskytovali se zde jak soudci, tak státní zástupci či advokáti. Opomenout pak nelze ani vyšetřovací komisi, která byla u mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi rovněž zřízena. V této komisi také zasedali právníci, nicméně různých právnických profesí, což mohlo být důvodem pro velmi odlišný přístup k problematice. Samostatnou kapitolu zaujímal soudci z lidu, tedy laický prvek, který byl tvořen velmi rozmanitými skupinami obyvatelstva.²¹⁴ Přístup různých soudců z lidu tak mohl být podobně jako v Kutné Hoře i v Mladé Boleslavi poměrně nejednotný.

5.3 Průběh vyšetřování a řízení před mimořádným lidovým soudem v Mladé Boleslavi

Stejně jako v Kutné Hoře plnil i zde stěžejní úlohu veřejný žalobce, bez kterého se mimořádný lidový soud neobešel. Před mimořádným lidovým soudem v Mladé Boleslavi bylo řešeno celkem 581 případů.²¹⁵ Naprostá většina byla řešena v budově krajského soudu v Mladé Boleslavi. V případě potřeby byly využívány i budovy okresních soudů v jiných městech, k nimž patřil například Nymburk anebo Turnov.²¹⁶ Významnou roli plnila rovněž vyšetřovací komise, před níž byli podezřelí vyšetřováni před tím, než se přistoupilo k hlavnímu líčení. Z některých pramenů vyplývá, že vyšetřovací komise se na vyšetřovaných leckdy dopouštěla násilí, k doznání měli být údajně nuceni silou apod.²¹⁷ Jak je zřejmé, opět se zde projevovalo to, že ve vyšetřovacích komisích ne vždy působili lidé, kteří měli s podobnou profesí dostatečnou zkušenost. To mělo zásadní dopad na to, jak bylo vyšetřování vedeno. Veřejný žalobce pak na základě vyšetřování podával návrh, kterým se zabýval soud v hlavním líčení.

Ne zcela správný postup vyšetřovacích komisí se ovšem odrážel i na výsledcích celého hlavního řízení. Mnohdy totiž až v něm vyplývaly zcela nové skutečnosti. Stávalo se také, že veřejný žalobce neměl dostatek informací, popř. neměl informace správné, což vedlo k tomu, že výsledky hlavního líčení byly velmi různorodé.

²¹³ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 1/4/45.

²¹⁴ NĚMEČKOVÁ, D., *Laický prvek, Tamtéž*, s. 242.

²¹⁵ SOA v Praze, fond MLS Mladá Boleslav, kart. 1-3.

²¹⁶ *Tamtéž*, kart. 1.

²¹⁷ NĚMEČKOVÁ, D., *Laický prvek*, s. 243.

Dalším problémem, se kterým se mimořádný lidový soud v Mladé Boleslavi velmi výrazně potýkal, byl nedostatek personálu (způsobený i fluktuací soudců z lidu). To vedlo k tomu, že mnohé případy byly podobně jako v Kutné Hoře řešeny až na samotném konci retribučního období, protože je mimořádný lidový soud jednoduše nestihl rozhodnout dříve. I zde platilo, že z 581 případů během prvního retribučního období bylo vydáno celkem 384 odsuzujících a jen 197 zprošťujících rozsudků.²¹⁸

„Podle závěrečné zprávy MLS v Mladé Boleslavi tento soud podal 619 žalob proti 621 osobám, rozsudkem bylo vyřízeno 564 případů, z toho trest smrti byl uložen v 21 případech (1 nebyl vykonán). Trest doživotního těžkého žaláře byl uložen ve 13 případech, trest 25 let těžkého žaláře byl vyměřen ve 4 případech, trest 20 let těžkého žaláře ve 20 případech, tresty v rozmezí 10-20 let byly vyneseny u 20 případů, tresty 5-10 let těžkého žaláře v 57 případech, trest do 5 let těžkého žaláře v 222 případech. Dočasný trest na svobodě byl vynesena u 224 případů na celkem 1 781 let a 6 měsíců. Zprošťující rozsudek vynesena u 197 případů, bez rozsudku vyřízeno 45 případů a neprojednáno zůstalo 10.“²¹⁹

5.4 Úloha veřejného žalobce působícího u mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi

Podobně jako u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře byla i v Mladé Boleslavi úloha veřejných žalobců klíčová, neboť právě od jejich aktivity navazující na výsledky činnosti vyšetřovací komise se pak mohla odvíjet další činnost celého mimořádného lidového soudu. Zásadním problémem, se kterým se tento mimořádný lidový soud potýkal, byla skutečnost, že veřejní žalobci často neměli dostatek relevantních informací, případy neznali, a tak leckdy docházelo k tomu, že byli lidé nespravedlivě odsouzeni. Jindy naopak jedinec, který válečný zločin spáchal, odsouzen nebyl.²²⁰ Problémem byla také absence veřejných žalobců na schůzích a nutnost je informovat písemně. Vedoucí veřejný žalobce vytýká ve spise²²¹ nedostavení se na schůzi JUDr. Františkovi Koptíkovi a Ladislavu Rejmanovi. Zároveň je upozorňuje na nové pokyny pro další řízení ve věcech trestných činů konkrétně o vazbách.

²¹⁸ NĚMEČKOVÁ, D., *Laický prvek*, s. 248.

²¹⁹ NĚMEČKOVÁ, Daniela, Státní oblastní archiv Praha, *Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav*. Inventář, Praha 2018, s. IV.

²²⁰ NĚMEČKOVÁ, D., *Laický prvek*, s. 245.

²²¹ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 133/3/45.

Ve své podstatě fungoval zdejší úřad veřejné žaloby stejně jako u Kutné Hory a potýkal se stejnými potížemi. Na rozdíl od něj má ale pouze zlomek dochovaných presidiálních spisů. Jediná zásadní věc je dochovaný rozvrh práce z roku 1946 pod označením Pres 7.²²² Taktéž formulář u trestních věcí Lst se zde neuplatňoval a hlášení v jednotlivých spisech jsou psaná prostě na stroji.

Za zmínku stojí trestní spis Lst 18/45.²²³ Jedná se o první rozsudek smrti u zdejšího mimořádného lidového soudu. Obžalovanou je Marie Králová, která se narodila v Olomouci. Během první republiky se pohybovala na hraně zákona. Utekla ze zaměstnání a odstěhovala se bez hlášení. Zadržena byla až po nahlášení Arnoštem Kracíkem, když mu odcizila několik cenností jako protihodnotu za společné chvíle.²²⁴ V červenci 1941 se stala konfidentkou Sicherheitsdienstu a nastoupila v továrně Akciové společnosti pro automobilový průmysl. Podávala zprávy o náladě obyvatelstva a udání. Jedno takové udání za schvalování atentátu na Heydricha zavinilo smrt Karla Žitného.²²⁵ Po skončení války utekla a skrývala se v Praze, avšak během července se dobrovolně přihlásila na SNB. Vedoucí veřejný žalobce podává zprávu Ministerstvu spravedlnosti,²²⁶ že rozsudek byl 9. října 1945 vykonán v 20.10 hod. na dvoře soudní budovy a že průběh popravky byl klidný. Před soudní budovou se ale shromáždily velké davy obecnstva a chtěly přístup k popravě. Lidé se opírali násilím o dveře vchodu soudní budovy a domáhali se hlučně přístupu. Klid a pořádek však prý nebyl porušen.

Agenda Lnst se zde nedochovala vůbec. Dochovala se ale úřední kniha – účetní kniha,²²⁷ rejstřík pro dávky za úřední výkony. Na rozdíl od veřejného žalobce v Kutné Hoře se nedochoval žádný jmenný index, a proto se k fondu teprve vytváří jmenný rejstřík.

²²² SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 3501/7/46 od Prezidia Krajského soudu v Mladé Boleslavi.

²²³ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 2, Lst 18/45.

²²⁴ PEJČOCH, I. – PLACHÝ J., *Ženy na popravišti*, str. 103.

²²⁵ Popravený 22. června 1942. Podle obžaloby to byl zvláště podlý čin s ohledem na to, že se Králová stýkala s rodinou Žitných velmi přátelsky a rodina ji věnovala plnou důvěru.

²²⁶ SOA v Praze, fond VŽ při MLS Mladá Boleslav, kart. 1, Pres 23/3/45.

²²⁷ Tamtéž, kart. 1 – bez signatury.

ZÁVĚR

Tématem práce byl úřad veřejné žaloby u mimořádných lidových soudů Kutná Hora a Mladá Boleslav. Cílem bylo analyzovat vznik, vývoj fungování, kompetence a následný zánik těchto úřadů u mimořádných lidových soudů na území tehdejšího Československa. Z analýzy dostupných zdrojů se potvrdilo, že mimořádné lidové soudy byly důsledkem 2. světové války a snahy dosáhnout potrestání válečných zločinců, ale také těch, kteří jim napomáhali. Tento cíl byl stanoven již v průběhu války exilovou vládou a reflektoval na hrůzy 2. světové války, které ve své podstatě neměly v dějinách obdoby. Následně bylo nutné řádně nastavit pravidla pro fungování mimořádných lidových soudů a konkrétní postupy za účelem postihování válečných zločinců. Za tímto účelem byl přijat dekret č. 16/1945 Sb., o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech označovaný též jako „velký retribuční dekret“. V jeho důsledku bylo zřízeno celkem 24 mimořádných lidových soudů, které obvykle působily v obvodech krajských soudů, a leckdy využívaly i přímo jejich budovy k tomu, aby mohly fungovat a soudit, stejně tak jako úřad veřejné žaloby.

Pro mimořádné lidové soudy je přitom charakteristické, že jejich prostřednictvím do soudnictví pronikl laický prvek tzv. „*soudců z lidu*.“ Výše uvedené platilo i pro mimořádné lidové soudy v Kutné Hoře a Mladé Boleslavi. Specifikem obou těchto soudů ve srovnání s jinými v oblasti centrálních Čech byla skutečnost, že vznikly poměrně pozdě, a to až v srpnu roku 1945. První rozsudek pak v Kutné Hoře padl v září 1945 a v Mladé Boleslavi dokonce až v říjnu 1945. Bylo to dáno především nedostatkem personálu, nutností jmenovat jak profesionální soudce, tak soudce z lidu, veřejné žalobce a samozřejmě i členy vyšetřovací komise, což bylo leckdy obtížným úkolem. Soudy se navíc potýkaly s neochotou soudců z lidu se na postihování válečných zločinců podílet, s častou nedochvilností a omluvami, což organizačně komplikovalo celý proces. Ten míval často i další problémy spojené například s tím, že nebyla dodržována procesní práva, která jsou dnes již běžným standardem.

Bylo analyzováno fungování a činnost úřadu veřejného žalobce, který při mimořádných lidových soudech působil. Veřejný žalobce byl stěžejní osobou, neboť od jeho návrhů se odvíjela další činnost mimořádných lidových soudů. Jak ukázala analýza archivních dokumentů, veřejní žalobci nebyli příliš aktivní, řadu případů raději ponechávali obecným soudům než mimořádným lidovým soudům. Problémem se ukázalo rovněž i to, že leckdy případy ani pořádně neznali

a neměli je řádně prostudovány. Velmi tedy záleželo jednak na pečlivosti a přístupu konkrétního veřejného žalobce, ale i na jeho časových možnostech, které měl za účelem seznámení se s jednotlivými kauzami. Každý z nich měl i své druhé povolání, které jej časově vytěžovalo. Činnost veřejných žalobců byla taky do jisté míry komplikována Okresními národními výbory, se kterými byla spolupráce často velmi obtížná. Do funkce veřejného žalobce mnoho osob odmítlo nastoupit, a to jak z časových, tak především ze zdravotních důvodů, ale zůstává otázkou, do jaké míry se tyto argumenty zakládaly na skutečnosti.

Stěžejní byla pozice vedoucího veřejného žalobce, který celý úřad a ostatní veřejné žalobce řídil a koordinoval. V neustálém časovém shonu a s přibývajícimi instrukcemi od Ministerstva spravedlnosti a Ministerstva vnitra se projevila snížená kvalita řízení. V předkládané práci jsme mohli také proniknout do každodennosti tohoto úřadu a jeho potíží, především personálního rázu. Také při zpracování fondu Veřejný žalobce při mimořádném lidovém soudu Kutná Hora (NAD 101) ve Státním oblastním archivu v Praze se ukázala zajímavost, že mezi velmi časté nápady patřila udání za nepovolené porážky prasat.

Při pořádacích pracích se narazilo na potíže v podobě vyjmutých formulářů ze spisů Lst a jejich přeházení. Byla nalezena poznámka z roku 1967, která si stěžuje, že spisy mají patřit do komplementárního fondu Státního zastupitelství Kutná Hora²²⁸. To by však nepostihlo unikátnost tohoto fondu, proto jsem toho názoru, že poznámka je to nepatřičná. K fondu v dohledné době vyjde inventář zpracovaný ještě v programu JANUS (viz příloha č. 8). V rámci Státního oblastního archivu v Praze se však přešlo na nový program ELZA, kvůli čemuž se fond Veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu Mladá Boleslav zpracovává nově znovu.

Za zmínku stojí také ochrana osobních údajů při přístupu k archiváliím. Dle archivního zákona č. 499/2004 Sb. § 37, odst. 11 mají k nahlížení výjimku archiválie mimořádných lidových soudů. Úřad veřejné žaloby při nich však tuto výjimku nemá, proto by se správně měly u jednotlivých případů při přístupu badatelům anonymizovat osobní údaje, obzvláště ty citlivé, čímž se přístupnost těchto fondů úřadů veřejné žaloby jako komplementárních pramenů komplikuje. V současné době se této problematice věnuje na 1. oddělení Státního oblastního

²²⁸ Státní oblastní archiv Praha, fond Státní zastupitelství Kutná Hora 1850-1949 (NAD 48).

archivu Praha projekt: Analýza zpracování osobních údajů v archiváliích. Téma rozhodně není vyčerpáno.

Fond Veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu Praha doposud není zpracován a mohl by nám poskytnout nové cenné informace a další náhled na fungování mimořádného lidového soudu v Praze. V praxi byla zjištěna dokonce konkordance s Krajským soudem trestním Praha. Ve fondu KST Praha²²⁹ se totiž nacházejí pomocné knihy se speciální číselnou řadou Tk, která obsahuje právě spisy Lst i Ls mimořádného lidového soudu Praha, který tím i když je zpracovaný nabízí nové možnosti bádání. Spisy vedené jako nedochované a chybějící se totiž v mnohých případech nalézají právě zde ve fondu KST Praha a tím znovu otvírají téma retribučního soudnictví u doposud nepopsaných případů. Bohužel, podobná konkordance se u fondů Krajských soudů Kutná Hora²³⁰ a Mladá Boleslav²³¹ nepodařila zjistit.

V návaznosti na výše uvedené skutečnosti je možné uzavřít, že cíle práce byly naplněny.

²²⁹ SOA Praha, fond Krajský soud trestní Praha 1850–1949 (NAD 45).

²³⁰ SOA Praha, fond Krajský soud Kutná Hora (1845) 1850–1949 (1951) (NAD 12).

²³¹ SOA Praha, fond Krajský soud Mladá Boleslav (1850) 1855–1949 (1950) (NAD 13).

PRAMENY A LITERATURA

Prameny

Dekret presidenta republiky č. 16/1945 Sb. o potrestání nacistických zločinců, zrádců a jejich pomahačů a o mimořádných lidových soudech. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-16>

Dekret presidenta republiky č. 17/1945 Sb. o Národním soudu. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-17>

Dekret presidenta republiky č. 138/1945 Sb. o trestání některých provinění proti národní cti. Zákony pro lidi - Sběrka zákonů ČR v aktuálním konsolidovaném znění [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.zakonyprolidi.cz/cs/1945-138>

Zákon ze dne 23. 5. 1873, jímž se uvádí trestní řád č. 119/1873 Sb. [online]. [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/vyhledavani.aspx?Id=212&Section=1&IdPara=1&ParaC=2>

Archivní fondy

Národní archiv, fond Ministerstvo spravedlnosti, Praha 1918-1953. NAD 832.

Státní oblastní archiv Praha, Fond Veřejný žalobce při mimořádném lidovém soudu Kutná Hora (1940) 1945-1948 (1994). NAD 101.

Státní oblastní archiv Praha, Fond Veřejný žalobce při mimořádném lidovém soudu Mladá Boleslav (1911) 1945-1948 (1956). NAD 1165.

Státní oblastní archiv Praha, Fond Krajský soud trestní Praha 1850-1949. NAD 45.

Státní oblastní archiv Praha, Fond Mimořádný lidový soud Kutná Hora 1945-1948. NAD 100.

Státní oblastní archiv Praha, Fond Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav 1945-1948. NAD 98.

Literatura

BORÁK, Mečislav, *Spravedlnost podle dekretu: retribuční soudnictví v ČSR a Mimořádný lidový soud v Ostravě (1945-1948)*, Šenov 1998.

CIGLBAUER, Jiří, *Hrdelní případy Mimořádného lidového soudu České Budějovice 1945–1948*, Praha 2018.

DRTINA, Prokop, *Na soudu národa: tři projevy ministra spravedlnosti Dr. Prokopa Drtiny o činnosti mimořádných lidových soudů a národního soudu*, Praha 1947.

DRTINA, Prokop, *O soudcovské nezávislosti, lidovém soudnictví a jiných časových otázkách československé justice*, Praha, 1946.

FROMMER, Benjamin, *Národní očista: retribuce v poválečném Československu*, Praha 2010.

GRÉZL, Jiří, *Činnost Mimořádného lidového soudu v Olomouci 1945*, Šumperk 2007.

JANOUSEK, Pavel, Státní oblastní archiv Litoměřice, Veřejný žalobce mimořádného lidového soudu Most. Inventář, Litoměřice 1964.

JANOUSEK, Pavel, Státní oblastní archiv Litoměřice, Veřejný žalobce mimořádného lidového soudu Litoměřice. Inventář, Litoměřice 1971.

JARKOVSKÁ, Lucie, *Odplata, či spravedlnost?: mimořádné lidové soudy 1945-1948 na Královéhradecku*, Praha 2008.

JIŘÍK, Václav, *Nedaleko od Norimberku*, Cheb 2000.

JECH, Karel – KAPLAN Karel, *Dekrety prezidenta republiky 1940-1945: dokumenty*, Brno 2002.

JECHOVÁ, Květa, Deník žalobce jako přístupová cesta k porozumění fondu Mimořádného lidového soudu anebo jen oklika?. In: *Retribuce v ČSR a národní podoby antisemitismu; Židovská problematika a antisemitismus ve spisech Mimořádných lidových soudů a trestních komisí ONV v letech 1945-1948 (Sborník příspěvků)*, Praha 2002

KAMENÁŘ, Jan, *Kutná Hora v období Třetí Československé republiky*, Praha 2013, s. 36. Bakalářská práce. Dostupné z: <https://is.cuni.cz/webapps/zzp/download/130098669> [online] [cit. 31. 01. 2020]

KAPLAN, Karel, *Pravda o Československu 1945-1948*, Praha 1990.

KOČOVÁ, Kateřina, *Druhá retribuční. Činnost mimořádných lidových soudů v roce 1948*. In: *Soudobé dějiny Praha*, Praha, 2005.

KOUTEK, Ondřej – DRTINA Prokop, *Osud československého demokrata*, Praha 2011.

KUKLÍK, Jan, *Mýty a realita tzv. "Benešových dekretů": dekrety prezidenta republiky 1940-1945*, Praha 2002.

KUKLÍK, Jan, *Před 72 lety vznikly lidové soudy. Vynesly stovky trestů smrti a doživotí*. IDnes.cz 2017 [online] [cit. 31. 01. 2020] Dostupné z: https://www.idnes.cz/technet/vojenstvi/retribucni-dekrety-16-benes-benes-dekrete.A170619_122448_vojenstvi_kuz

NĚMEČEK, Jan – ŠTOVÍČEK, Ivan – NOVÁČKOVÁ, Helena – KUKLÍK, Jan – BÍLEK, Jan, ed. *Zápisy ze schůzí československé vlády v Londýně*, Praha 2016.

NĚMEČKOVÁ, Daniela, *Laický prvek ve spisech mimořádného lidového soudu v Mladé Boleslavi*, Právněhistorické studie 2, Praha 2015, s. 242 [online] [cit. 31. 01. 2020]. Dostupné z: https://karolinum.cz/ink2_stat/dload.jsp?prezMat=90590.

NĚMEČKOVÁ, Daniela, Státní oblastní archiv Praha, *Mimořádný lidový soud Mladá Boleslav*, Inventář, Praha 2018.

PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ Jiří, *Okupace, kolaborace, retribuční*, Praha 2010.

PEJČOCH, Ivo – PLACHÝ, Jiří, *Ženy na popravišti: Tresty smrti vykonané na ženách v rámci retribučního soudnictví v letech 1945-1948*, Cheb 2016.

PORTMANN, Kateřina – KOČOVÁ Kateřina, *Mimořádné lidové soudy v prvním retribučním období a odsun osob považovaných za Němce*. In: *Československo na rozhraní dvou epoch nesvobody: sborník z konference k 60. výročí konce druhé světové války*, Praha 2005.

PORTMANN, Kateřina – SUCHÁ, Jitka – RADVANOVSKEÝ, Zdeněk, *Mimořádný lidový soud v Liberci a Litoměřicích v letech 1945-1948*, Ústí nad Labem 2001.

RAPAVÁ, Ivana, *Mimořádný lidový soud v Mostě v letech 1945-1948*, Ústí nad Labem 2010.

SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds.), *Encyklopedie českých právních dějin*, VIII. svazek Procesy (do roku 1949), Plzeň 2017.

SCHELLE, Karel – TAUCHEN, Jaromír (eds.), *Encyklopedie českých právních dějin*, XI. svazek Řízení, Plzeň 2017.

SMITH, Bradley F., *The American road to Nuremberg: the documentary record, 1944-1945*, Stanford 1982.

ŠLOUF, Jakub, Státní oblastní archiv Praha, *Mimořádný lidový soud Praha. Inventář*, Praha 2020.

ŠLOUF, Jakub – NĚMEČKOVÁ, Daniela a kol., *Mimořádný lidový soud v Praze (1945-1948)*, Praha 2020.

VLČEK, Eduard, *Dějiny trestního práva v českých zemích a v Československu*, Brno 2004.

SEZNAM TABULEK A GRAFŮ

Tabulka č. 1 - Ukázka výše trestů z činnosti MLS v Kutné Hoře 1945-1947	strana č. 31
Tabulka č. 2 - Ukázka statistických tabulek z činnosti MLS v Kutné Hoře a Mladé Boleslavi	strana č. 39
Tabulka č. 3 - Statistická tabulka shrnující činnost veřejného žalobce mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře	strana č. 42
Graf č. 1 - Výsledky řízení Lst za rok 1946 u veřejného žalobce mimořádného lidového soudu Kutná Hora	strana č. 50
Graf č. 2 - Výsledky řízení Lst za rok 1946 u veřejného žalobce mimořádného lidového soudu Kutná Hora dle pohlaví	strana č. 82
Graf č. 3 - Výsledky řízení Lst za rok 1946 u veřejného žalobce mimořádného lidového soudu Kutná Hora dle národnosti	strana č. 82
Graf č. 4 - Udílené výše trestů u osob české národnosti za rok 1946 u mimořádného lidového soudu Kutná Hora	strana č. 83
Graf č. 5 - Udílené výše trestů u osob německé národnosti za rok 1946 u mimořádného lidového soudu Kutná Hora	strana č. 83
Graf č. 6 - Udílené výše trestů u osob všech národností za rok 1946 u mimořádného lidového soudu Kutná Hora	strana č. 84

PŘÍLOHY

Příloha č. 1: Ukázka jmenovacího dekretu soudce z lidu

Příloha č. 2: Vzor formuláře o zprávě rozhodnutí

Příloha č. 3: Konkrétní ukázka formuláře u veřejného žalobce mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře od společnosti Grafia, který byl anonymizován, formulář s chybou, nejedná se o Lst 23/45, nýbrž Lst 23/46

Příloha č. 4: Ukázka anonymizovaného spisu Lst 23/45 Karla Svobody, který byl prvním popraveným u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře

Příloha č. 5: Příloha k výnosu Ministerstva spravedlnosti 59 766/48-III/1. (Josef Mikeš)

Příloha č. 6: Zpráva o dalším postupu a výsledku hlavního přelíčení u Boženy Šiškové

Příloha č. 7: Ukázka spisu Lnst ohledně potvrzení, že nebylo vedeno žádné trestní řízení podle retribučního zákona z důvodu prodeje domu

Příloha č. 8: Inventární seznam pro fond Veřejného žalobce při mimořádném lidovém soudu v Kutné Hoře

Příloha – grafy: Dílčí grafy ke spisům Lst za rok 1946

Příloha č. 1

MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI V PRAZE

Č. 35.541 /45-I/3.

Panu

správcí chudobince,

v Kutné Hoře, _____

VLÁDA REPUBLIKY ČESKOSLOVENSKÉ

ROZHODNUTÍM Z 9. listopadu 1945

JMENOVALA VÁS PODLE § 22, ODS. 2 DEKRETU PRE-
SIDENTA REPUBLIKY ZE DNE 19. ČERVNA 1945, Č. 16 SB.,
O POTRESTÁNÍ NACISTICKÝCH ZLOČINCŮ, ZRÁDCŮ A
JEJICH POMAHAČŮ

A O MIMOŘÁDNÝCH LIDOVÝCH SOUDECH,

soudcem z lidu

U MIMOŘÁDNÉHO LIDOVÉHO SOUDU V Kutné Hoře. _____

V PRAZE DNE 3. prosince 1945.

MINISTR SPRÁVEDLNOSTI:

[Handwritten signature]

Příloha č. 2

V a z b a x/

Veřejný žalobce a mimořádného lidového
soudu v.....

Číslo řákové. / Razítko veřejného žalobce/ O. j. veřejné žaloby.

Trestní věc proti:

P ř í j m e n í	J m é n o	Rok narození	Národnost

1. Hlášení nároku x/

2. Práva o dalším postupu x/

3. Práva o ustanovení hlavního přelíčení x/

4. Práva o výsledku hlavního přelíčení x/

x/Neodíci se škartuěte.

O b s a h z p r á v y :

/

Příloha č. 3

Veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu
v Kutné Hoře.

1215
Číslo řadové
Lat 23/45
Čís. jedn. veřejné žaloby.

Trestní věc proti:

Příjmení	Jméno	Rok narození	Národnost
Ing. [redacted] zemědělské komise v. v. .	[redacted]	[redacted]	německé

1. Hlášení napadu*)
2. Zpráva o došlém postupu*)
3. Zpráva o ustanovení hlavního přelíčení*)
4. Zpráva o výsledku hlavního přelíčení*)

*) Nebodit se škrtkem.

Obsah zprávy:

Hlavní přelíčení bylo ustanoveno na den 22. listopadu 1946.
Trest smrti přichází v úvahu.

Referent: Dr. Bydžovský v. r.

Vedoucí veřejný žalobce:
[signature]

[initials]

Kutná Hoře

Příloha č. 4

Spisová značka: ~~ST~~ 2.0.7145 Let 33/45 Kutná Hora

Varba č. 3

Deník v trestní věci

proti Karlu Svobodovi nar. [redacted]

pro retrib. dekret č. 16 z 19/6 1945

vazba od 8/5 1945

Řadové číslo	Došlo	Předmět	Opatření
1	<i>M. B.</i>	Vyšetřovací komise při Obv v Kutné Hoře	<i>17 IX 45</i> Kopie ve vazbě třemi 7x kopie (1x jako koncept) a se dají v příj. a vazbě Epis. původně (koncept) vazbě. 4. J. p. r. j. a d. a m. z. b. r. r. j.
2	<i>11/9</i>	<i>list stani ce kubic</i>	<i>11. IX 45</i> List st. k. p. n. d. e dostává
3		<i>H. p. r. j.</i>	
4		<i>Epis. st. r. o. t.</i>	<i>Epis. st. r. o. t. n. d. e</i> <i>18. září 1945</i>

Jed. f. vzor č. 109. — 30-2000-3.45

Veřejný žaloba
u mimořádného lidového soudu
v Kutné Hoře

Let 23/45-1

V Kutné Hoře dne 11. září 1945.

Mimořádnému lidovému soudu

VAZBA

20/1/45

v Kutné Hoře.

Veřejný žaloba u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře navrhuje
zahájení řízení proti

Karim Svobodovi

nar. dne [redacted] v Kalíně s.o. Kutná Hora, taktéž příslušnému a bytem
by. [redacted], Československého občanství, ženatému, vojínu v záloze,
čestné národnosti, sávočinnému strážáři t.č. v policejní majiřtvození
vazbě v Kutné Hoře,

že

od 1./ v letech 1939 až 1945, tedy v době svyřeného okrožení Republiky
ve službách a v nájmú nepřítelů, využíraje situace přívodně nepřátel-
skou okupaci nđal jiné u gestapa v Kolíně pro skutečnou a i vyzvělenou
činnost, pro nepřátelské, štvavé a hanobící řeči proti německé říši,
Hitlerovi a nacionální socialistické německé straně, pro nepřátelské,
sejdně sabotážní činy proti německé říši a pro schvalování atentátu
na říšského protektora Heydricha a to napodisil v roce 1940 [redacted]
[redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted]
[redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted], [redacted]
v roce 1943 [redacted], [redacted], [redacted], [redacted]
[redacted], [redacted] s Kutné Hory, [redacted] s Kutné Hory,
v roce 1940 [redacted] se Sedlce, v roce 1942 [redacted]
[redacted] s Kutné Hory, v roce 1943 [redacted] s Prahy, [redacted]
[redacted] s Libic, v roce 1941 [redacted] s Bradce Králové, v roce 1944
[redacted] s Kutné Hory, v přemě nezjiřtěné době [redacted] s
Kutné Hory, v roce 1941 [redacted] s Kolína, [redacted]

1942

z Kolína, [redacted] z Malína, v roce 1941 až 1942 [redacted]
[redacted] z Malína, [redacted] z Kolína, [redacted]
z Nových Dvůrů a [redacted] z Chotouškova,
v dubnu 1942 u státního zastupitelství v Kutné Hoře, četnické stanice
v Nových Dvůrech a okresním úřadě v Kutné Hoře [redacted] a
[redacted], svým úřadím zavinil strátu svobody československým
občanům a to [redacted] na 18 měsíců, [redacted] na 10 měs.
[redacted] na 1 1/2 roku, [redacted] na 2 roky, [redacted]
[redacted] na 10 měsíců, [redacted] na 9 1/2 měsíce, [redacted]
[redacted] na 2 1/4 roku, [redacted] na 2 roky, [redacted]
na 1 rok, [redacted] na 8 měsíců, [redacted] na 1 rok,
[redacted] na 1 rok a 6 měsíců, [redacted] na 4 měsíce,
[redacted] na 3 1/2 roku, [redacted] na 4 dny, [redacted]
[redacted] na 8 měsíců, ostatní kromě [redacted] a [redacted]
na dobu neujasněnou, mělo tedy jeho úřadění za přímý následek strátu
svobody 37 československých občanů, tedy většího počtu lidí a též
těžkou újmu na zdraví [redacted], [redacted] a [redacted]
[redacted] a dokonce i smrt [redacted], [redacted], [redacted],
[redacted], [redacted], [redacted] a [redacted]
[redacted], tedy smrt 7 osob.

II./ Je v letech 1939 až 1945 v Malíně, Kolíně, Čáslavi a okolí,
tedy v době svrženého chročení Republiky podporoval fašistické a
nacistické hnutí a to tím, že zasílal příspěvky do filiační redakce

31. pros. 1945

periodického časopisu Arijský boj, v nichž chválil fašistické a německé nacistické mýory a činy, upozorňoval kde by co bylo třeba zapřítí dle fašistických a nacistických zásad a brojil proti všem co odporovalo této ideologii

a šel tak spáchal

ad I./ složin udavačství dle § 11 retribučního dekretu č. 16 z 19/6 1945 Sb. zák. a nař.

ad II./ složin proti státu dle § 3 odst. 1 retribučního dekretu č. 16 z 19/6 1945 Sb.

a buď se za to potrestán dle § 11 posl. sazby, § 14 citovaného retribučního dekretu se sčítalem k § 34 tr.z.

Příslušnost mimořádného lidového soudu součlídá se na ustanovení § 51, 56 tr.z. § 21 retribučního dekretu č. 16/45 Sb.

K hlavnímu přelíčení jako svědci buďteš předvoláni:

- ██████████ č.l. 13, ██████████ hostinský na Šardance v Kolíně
- / č.l. 37/2 ██████████ č.l. 38, ██████████ č.l. 42, ██████████
- č.l. 45 ██████████ č.l. 30, ██████████ obchodník v Nových Dvorech
- / Kuchynka/ / event. ve sděžení vashé/ č.l. 33, ██████████ č.l. 41,
- ██████████ č.l. 54, ██████████ velitele stanice ÚMČ v Nových
- Dvorech, ██████████ Malín šp. ██████████ úředníka ÚSD v.v.
- v Malíně, ██████████ v Nových Dvorech, ██████████ Kolín II
- ██████████ Praha XIX ██████████
- statkáře v Malíně .

Nás navrhují přelíčení spisů. Navrhují opatření spisu okres. úřadu v Kutné Hoře o nichž je zmínka na č.l. 82 p.v. Na obviněného, buď se uralema vazba s důvodů § 175 odst. 2,3 tr.z.

Ty části výpovědi obviněného, v nichž uváděje jiné osoby z udavačství a to: ██████████ / č.l. 2,7,35,46,47/ ██████████ a ██████████ / č.l. 2,46,47 /, ██████████ / č.l. 2, 7,36/, ██████████ / č.l. 2,7,11,36,51/ ██████████ / č.l. 7 p.v./ ██████████ / č.l. 11/ ██████████ / č.l. 11a, 21, 37/, ██████████ / č.l. 37/, buďteš opsány a odstoupeny ku příslušným spisům.

Veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu v Kutné Hoře.

Došlo
Opřáno
Převěřeno
Výsledek
11. IX. 1945

[Handwritten signature]

Příloha č. 5

Vzor k výnosu ministerstva spravedlnosti
ze dne 25. června 1948, čis. 59.766/48-III/1.

Ministerstvu spravedlnosti
v P r a z e .

Věc : Josef Mikeš - žádost za milost.

K výnosu ministerstva spravedlnosti ze dne 25. června 1948, čis. 59.766/48-III/1 předkládám spisy o žádosti Josefa Mikeše za milost s tímto návrhem :

I./ Předstí žádosti :

Prominutí zbytku trestu.

II./ Jméno, osobní a rodinné poměry, dřívější život odsouzeného:

Josef Mikeš nar. [redacted] v Praze, ženatý, stará se o 3 děti ve věku od 1 do 4 let a těžce nemocnou matku, pomocný dělník, bytem v Praze, t.č. v trestní vazbě krajského soudu trestního v Praze, nemajetný, odsouzený v r. 1942 pro přešlepek účasti nakrádeži k trestu 10 dnů tuhého vězení. Je národnosti české. Pochází z chudé dělnické rodiny.

III./ Výrok o vině a popis činu :

Byl uznán vinným rozsudkem mimořádného lidového soudu v Praze ze dne 11. listopadu 1946 zločinem proti státu.

V r. 1944 byl v Praze a na Čeperce u Unhoště členem svatováclavské roty.

IV./ Výměra trestu-

4 roky zotřesného těžkého žaláře.

Do trestu mu byla započtena zajišťovací a vyšetřovací vazba od 7. února 1946 do 20. dubna 1946 a od 9. srpna 1946 do 11. listopadu 1946.

Byla vyslovena stráta cti na dobu 5 let, polovina jmění propadá ve prospěch státu a celý trest odpyká v nucených pracovních oddílech.

Polohovalo, že byl dosud zadržovaný a že čin doznal, nepřítěhovalo nic.

Při výměře trestu bylo použito ustanovení §u 16 retr. zák., poněvadž ve dnech revoluce bojoval v Praze na barikádách.

Trest nastoupil 11. listopadu 1946, takže zbytek trestu činí 1 rok, 11 měsíců, 4 dny.

Škoda trestným činem nevznikla.

V. / Obsah žádosti za milost a vyjádření věznice :

Žádá za udělení milosti a uvádí, že otec zemřel v době, kdy mu bylo 9 let. Vlivem nedostatečné rodičské péče se dostal na scestí. Matka, která se živila domovnictvím, jež těžce onemocněla a rodina žadatele ^{zůstala} bez opatrování.

Medikalství věznice krajského soudu trest. v Praze sdělilo, že žadatel se chová v trestní vazbě v každém směru řádně, je povahy tiché a mírné, zdrav a pracuje v kamenolomu velmi pilně.

VI. Návrh soudu :

Prominutí zbytku trestu /Prominutí části trestu rovnající se 5 letům/.

Žadatel se dopustil trestného činu ve věku pod 20 let, byv oděn svými kamarády. Přihlížeje k sociálním poměrům jeho rodiny i nemocné matky a jeho řádnému chování v trestu pokládám odpykanou část trestu za dostatečnou odplatu za spáchaný trestný čin. Navrhuji proto souhlasně se státním zástupcem prominutí zbytku trestu milostí.

V Praze dne 22. června 1948,

Sedění dne 22. června 1948.

Předseda : Kr. s. Dr. František Novotný

Votanti : Kr. s. Dr. Bedřich Petřek

Kr. s. Dr. Ferdinand Zelenský

Státní zást.: Dr. František Pilný nemá proti doporučení námitek.

Zapisovatel : s. rev. Macháček.

Unesení se stalo jednomyslně.

Příloha č. 6

Veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu
v Kutné Hoře.

379

Celo řadové

Lot 406/45

Čís. jed. veřejné žaloby.

Trestní věc proti:

Příjmení	Jméno	Rok narození	Národnost
Šiška, v domácnosti	Božena	[REDACTED]	Československá

1. Hlášení zprávy*)
2. Zpráva o dalším postupu*)
3. Zpráva o ustanovení hlavního příslušníka*)
4. Zpráva o výsledku hlavního příslušníka

*) Nebudící se škrtněte.

Obsah zprávy:

K tomuto případu se dne 5. února 1946 S.J. 9910/46-IV/5 sdělují po vyšetření věci, že proti obce jmenované hodila navrhnouti mimořádnému lidovému soudu v Kutné Hoře soudkyni Šiškové pro složení šle šu 11. r. zákona, který vydala též, že dne 30.9.1943 československé státní v Sedské zastávce svého manžela Richarda Šišku pro nedovolené ležení obraní a po té v říjnu téhož roku u Gestapa v Kolíně se spolknouti na jejich ukrývání uvedla i svoji tehdy- ní Marii Věrickovou.

Obráncí byla se svým manželem v neutěšených rodinných

pondřech a nijak se netajila, že se ho, jakož i celého příbuzenstva musí zbavit a jím se poštít (Marie Neureiterová č.1.13/7, Marie Ulrichová č.1.93 p.v.).

Manžel obviněné si v r.1943 odpykával trest 6 měsíců žaláře a v té době jeho matka Marie Ulrichová s obav před případnou prohlídkou spolu s obviněncem zakopala na sousedním poli 3 pouzivatelné revolvery a nepotřebnou museální pušku. O místě, kde zbraně jsou ukryty věděly pouze tyto dvě ženy (Neureiterová č.1.13/7, konstitut obviněné č.1.48 p.v., Karel Škoda č.1.53 p.v., Marie Ulrichová č.1.93 p.v.).

Dne 30.3.1943 vrátil se manžel obviněné po odpykání trestu domů a tu obviněná ihned po jeho příchodu poslala po sousedce Šetn. strážmistrovi Šukovi dopis, v němž mu sdělovala, že její manžel má schovány v poli zbraně " tak snad aby se to hlásilo" (opis na č.1.12).

Ocho Šetn. strážmistra obviněná nijak blíže neznala; věděla ovšem, že při prozrazení ukrytých zbraní kromě manželovi trest sarti (konstitut obviněné č.1.49), což také výelovně potvrdila Šetnické hlídce, která v důsledku jejího oznámení bezprostředně do bytu k ní přišla (Karel Škoda č.1.53 p.v., Josef Šuk č.1.54, Josef Holý č.1.54).

Šetnická hlídka, z níž Karel Škoda a Václav Valeta neúředně věděli, že Richard Šiška zbraně ukrývá (vide č.1.53 p.v. a 54), tyto na obviněncovu namáčení nítě našla, manžel obviněné zatkla a případ ihned hlásila vzhledem k přísluší internímu předpisu, kolínskému Gestapu.

Richard Šiška byl po té postaven dne 27.3.1944 před německý soud v Prase, zde znovu obviněncou uvěděn (nadto i z důvodů proč zbraně měl ukryty) a odsouzen k trestu sarti, kterýžto rozsudek byl na něm též dne 9.6. 1944 vykonán (Šetn. relace č.1.75/2, Jarmila Frajlišová č.1.91, Vlasta Švarcová č.1.92, Marie Ulrichová č.1.93).

V říjnu 1943 vyzradila obviněná u Gestapa v Kolíně, že o zbraních věděla i její tetýžná Marie Ulrichová, že tato jí při jejich ukryvání pomáhala, v důsledku čehož jmenovaná byla odsouzena ke 3 rokem vězení, které si měla odpykati v koncentračním táboře Dachau v Bavorsku (Marie Ulrichová č.1.93 p.v.).

Ještě při řízení před německým soudem vyšlo na jevo, že obviněná učinila udání na svého manžela ne v zájmu negotií německé říši, nýbrž ze svého zájmu, aby se zbavila svého manžela, byla i ona odsouzena k trestu z 1/3 roků vězení (František Wittiger č.l. 73).

Jest tudíž v jednání obviněné obnažena skutková podstata (u li retr. zákona "udala využívajíc situace přivodně nepřátelskou okupací" a proto hodlám učiniti návrh, jak jest shora uveden.

Předkládám v příloze spisy za účelem schválení zmýšleného postupu.

Referent :

Dr. Kavel v.r.

Vedoucí veřejný žalobce :

Veřejný žalobce u mimořádného lidového soudu
v Kutné Hoře.

379

Číslo řadové.

Lst 406/46

Čís. jed. veřejné žaloby.

Trestní věc proti:

Příjmení	Jméno	Rok narození	Národnost
Šišková, v šouflovosti	Božena	[REDACTED]	česká

1. Hlášení nápadu*)
2. Zpráva o dalším postupu*)
3. Zpráva o ustanovení hlavního přelíčení*)
4. Zpráva o výsledku hlavního přelíčení*)

*) Někdy se šlechtěly.

Obsah zprávy:

Rozsudkem mimoř. lidového soudu v Kutné Hoře ze dne 4. července 1946 byla shora jmenovaná unáma vinou složená dle §u 11 retr. zákona odsouzena dle téhož §u poslední zástě k trestu smrti provázen. Dle §u 14 retr. zákona byla vyslovena strážta oší odsouzené nevděky a dále, že 1/4 jejího jmění propadá ve prospěch státu.

Výkon rozsudku byl proveden neveřejně.

Průběh popravy byl klidný.

Referent : Dr. Havel v. s.

Vešoucí veřejné žalobce: /s/

Příloha č. 7

Verejný žalobce Lout 33/1948
u mimořádného lidového soudu
v Kutné Hoře
Dne dne 28. dub. 1948
měst
příl.

Titl.
Verejnému žalobci u mimořádného lidového soudu
případně krajského soudu
v Kutné Hoře.

12 Kč
STAVITELSTVÍ
V KUTNÉ HOŘE

Žádám, aby mi bylo vydáno potvrzení, že u úřadu veřejné žaloby Vašeho soudu nebylo proti mně vedeno žádné trestní řízení podle retribučního zákona č. 22 z r. 1946.

Toto potvrzení potřebuji pro pražský magistrát jako doklad ke schválení prodeje domu čp. 282 v Praze II, jehož jsem spolunájemcem.

Znamenám

Jméno: [redacted]

narozen [redacted]

Zaměstnání: lékař.

Bydliště: Kolín [redacted]

20 Kč
STAVITELSTVÍ
V KUTNÉ HOŘE

Hlasman
z hot. nepřelázaní
10. května 1948
[Signature]

Příloha č. 8

Inv.č.	Sign.	Obsah	Datace	Evid. j.
I. SPISOVÝ MATERIÁL				
<u>a) Registraturní pomůcky</u>				
1. Presidiální spisy				
1		Presidiální deník	1945 - 1948	ppr 1
2. Základní spisy				
2		Rejstřík Lst	1945 - 1948	ppr 2
3		Rejstřík Lnst	1945 - 1948	ppr 3
4		Záznam žalob	1945 - 1948	ppr 4
5		Seznam jmen Lst	1945 - 1946	ind 1
6		Seznam jmen Lst	1947 - 1948	ind 2
<u>b) Spisy</u>				
1. Presidiální				
7	Pres 2	Nařízení o znaleckých posudcích, dotazy ohledně agendy veřejného žalobce	1945-1946	kar 1
8	Pres 3	Organizace soudů (přehledy o činnosti mimořádných lidových soudů, nařízení a zprávy ministerstva spravedlnosti a vnitřní, instrukce, sliby veřejných žalobců, ukončení činnosti)	1945-1946	kar 1
8	Pres 3	Organizace soudů (přehledy o činnosti mimořádných lidových soudů, nařízení a zprávy ministerstva spravedlnosti a vnitřní, instrukce, sliby veřejných žalobců, ukončení činnosti)	1946-1948	kar 2
9	Pres 4	Personální záležitosti (jmenování a odvolávání z funkce, finanční ohodnocení)	1945-1948	kar 2
10	Pres 5	Odborné posudky a rozhodnutí o vojenské službě	1945-1946	kar 2
11	Pres 9	Přehled o činnosti mimořádných lidových soudů, zprávy o činnosti úřadu veřejného žalobce, stížnosti	1946	kar 2
11	Pres 9	Přehled o činnosti mimořádných lidových soudů, zprávy o činnosti úřadu veřejného žalobce, stížnosti	1947	kar 3

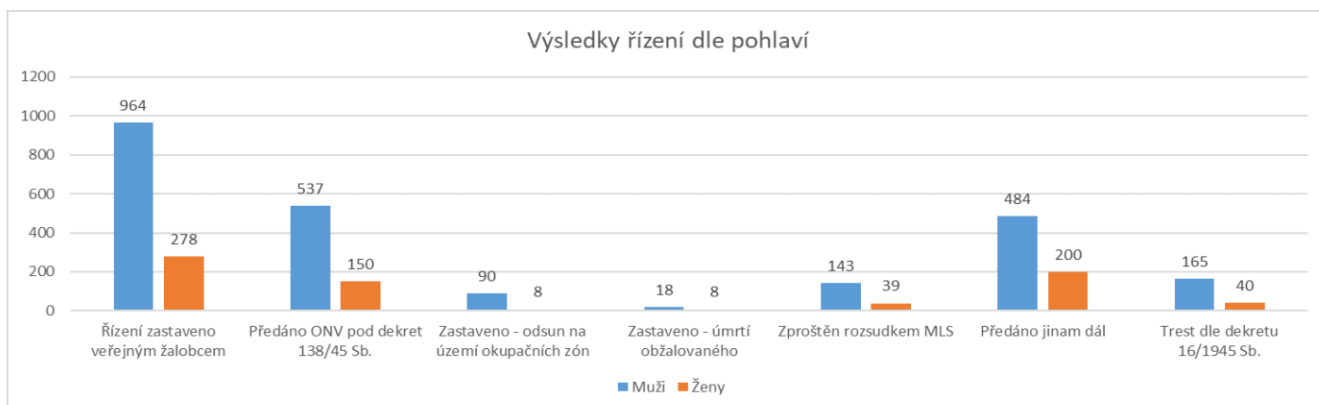
Inv.č. Sign.	Obsah	Datace	Evid. j.
12 Pres 10	Vězeňské záležitosti (instrukce o výkonu trestu ve zvláštních nucených pracovních oddělech, osoby ve vazbě, útěky vězňů)	1945-1946	kar 3
13 Pres 11	Organizace úřadu veřejného žalobce (pokyny pro žalobce, jmenování, žádosti o předložení spisů, přehledy o činnosti mimořádných lidových soudů, stížnosti)	1945-1947	kar 3
2. Trestní			
2.1. Trestní věci 1945			
14 Lst	Trestní věci 1-216	1945-1948	kar 4
14 Lst	Trestní věci 217-314, 316-400	1945-1947	kar 5
14 Lst	Trestní věci 401-520	1945-1948	kar 6
14 Lst	Trestní věci 521-625	1945-1947	kar 7
14 Lst	Trestní věci 626-743, 745-770	1945-1948	kar 8
14 Lst	Trestní věci 771-950	1945-1948	kar 9
14 Lst	Trestní věci 951-1050	1945-1947	kar 10
14 Lst	Trestní věci 1051-1140	1945-1948	kar 11
14 Lst	Trestní věc 1141-1215	1945-1947	kar 12
14 Lst	Trestní věci 1216-1296	1945-1948	kar 13
2.2. Trestní věci 1946			
15 Lst	Trestní věci 1-95	1946-1947	kar 14
15 Lst	Trestní věci 96-235	(1940) 1946-1948	kar 15
15 Lst	Trestní věci 236-344, 346-400	1946-1947	kar 16
15 Lst	Trestní věci 401-442, 445-454, 456-560	1946-1948	kar 17
15 Lst	Trestní věci 561-750	1946-1947	kar 18
15 Lst	Trestní věci 751-880	1946-1947 (1962)	kar 19
15 Lst	Trestní věci 881-1060	1946-1947	kar 20
15 Lst	Trestní věci 1061-1240	1946-1948	kar 21
15 Lst	Trestní věci 1241-1390	1946-1947	kar 22
15 Lst	Trestní věci 1391-1550	1946-1948	kar 23

Inv.č.	Sign.	Obsah	Datace	Evid. j.
15	Lst	Trestní věci 1551-1720	1946-1947	kar 24
15	Lst	Trestní věci 1721-1880	1946-1947	kar 25
15	Lst	Trestní věci 1881-2015	1946-1947	kar 26
15	Lst	Trestní věci 2016-2049, 2051-2200	1946-1947	kar 27
15	Lst	Trestní věci 2201-2400	1946-1947	kar 28
15	Lst	Trestní věci 2401-2570	1946-1947	kar 29
15	Lst	Trestní věci 2571-2631	1946-1947	kar 30
<i>2.3. Trestní věci 1947</i>				
16	Lst	Trestní věci 1-100	1947-1948	kar 30
16	Lst	Trestní věci 101-350	1947	kar 31
16	Lst	Trestní věci 351-480	1947	kar 32
<i>2.4. Trestní věci 1948</i>				
17	Lst	Trestní věci 1-55	1948 (1949)	kar 32
17	Lst	Trestní věci 56-140	1946-1948 (1970)	kar 33
17	Lst	Trestní věci 141-229	1947-1948 (1949)	kar 34
17	Lst	Trestní věci 230-330	1948 (1949)	kar 35
17	Lst	Trestní věci 331-430	1946-1948 (1949)	kar 36
17	Lst	Trestní věci 431-530	1948 (1994)	kar 37
17	Lst	Trestní věci 531-630	1945-1948 (1951)	kar 38
17	Lst	Trestní věci 631-716	1946-1948 (1950)	kar 39
<i>2.5. Trestní věci - zprávy o nápadu a hlavním přeličení</i>				
18	Lst	Zprávy o nápadu trestních věcí dle dekretu č. 16/45 Sb. 1/45-1292/45; 1/46-61/46 (mezerovitě)	1945-1946	kar 40
19	Lst	Zprávy o hlavním přeličení 1/45-771/45 (967/45); 55/46, 56/46, 61/46 (mezerovitě)	1945-1946	kar 40

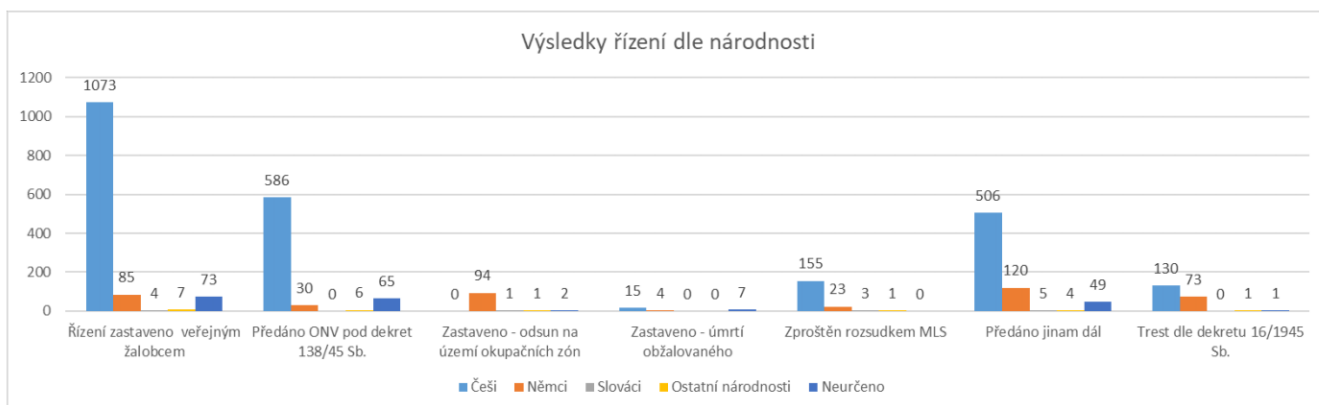
Inv.č. Sign.	Obsah	Datum	Evid. j.
3. Všeobecné věci trestní			
20 Lnst	Spisy Lnst 7-268 (mezerovitě), žádosti revizních komisí okresních národních výborů a místních akčních výborů Národní fronty o revize retribuční, žádosti o zaslání a vrácení spisů Lst (min. spravedlnosti, ONV, MLS, Krajský soud Kutná Hora), žádosti o potvrzení, že nebylo vedeno žádné trestní řízení podle retr. zák. 22/46 Sb.	1948	kar 40

Příloha – grafy

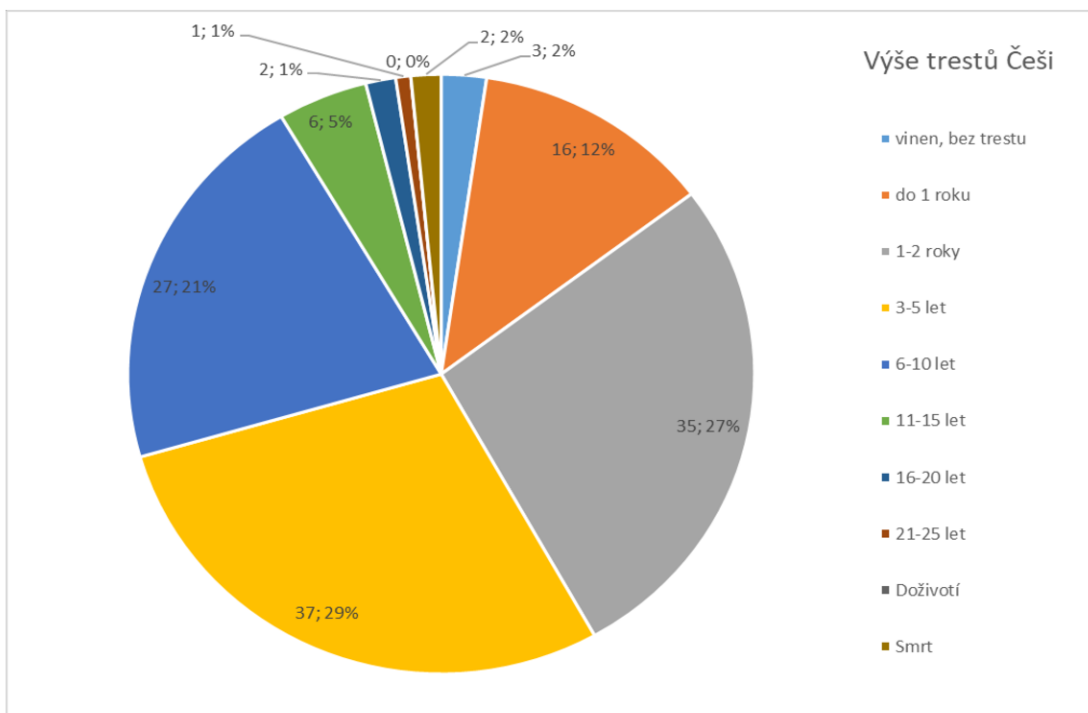
Graf č. 2 – Výsledky řízení Lst za rok 1946 u veřejného žalobce mimořádného lidového soudu Kutná Hora dle pohlaví

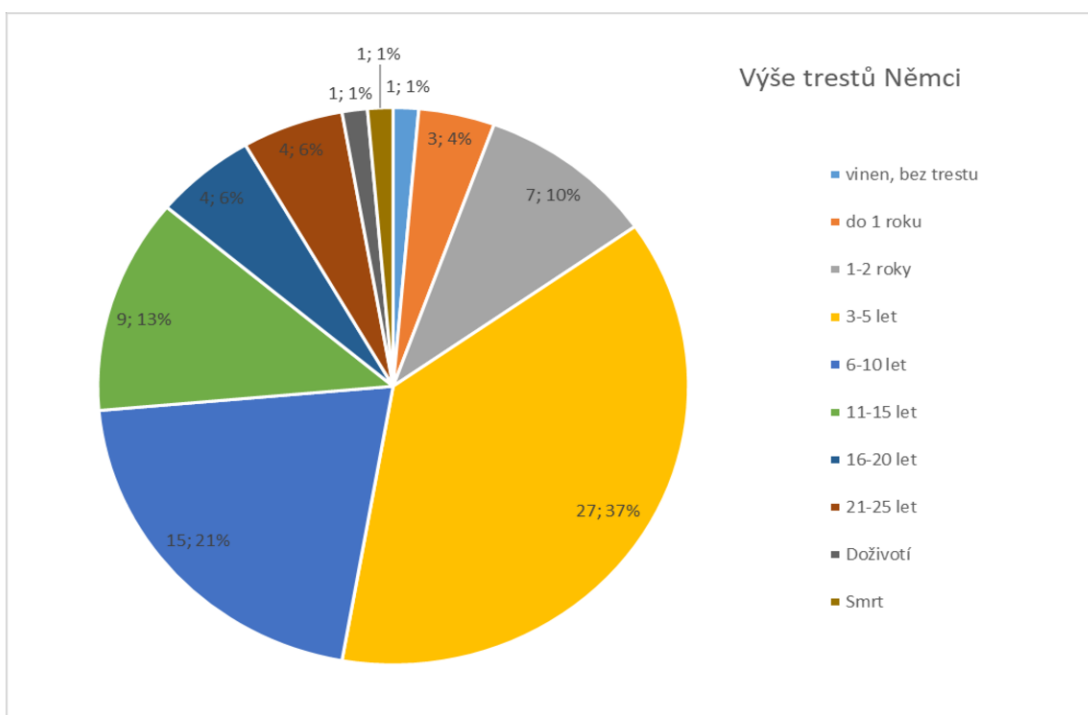
Graf č. 3 – Výsledky řízení Lst za rok 1946 u veřejného žalobce mimořádného lidového soudu Kutná Hora dle národnosti

Graf č. 4 – Udílené výše trestů u osob české národnosti za rok 1946 u mimořádného lidového soudu Kutná Hora

Graf č. 5 – Udílené výše trestů u osob německé národnosti za rok 1946 u mimořádného lidového soudu Kutná Hora

Graf č. 6 – Udílené výše trestů u osob všech národností za rok 1946 u mimořádného lidového soudu Kutná Hora

